

Gemeente Amsterdam

Vluchtelingenmonitor

Voorjaar 2016

Onderzoek, Informatie en Statistiek

In opdracht van: gemeente Amsterdam

Projectnummer: 16087

Idske de Jong

Jessie Bakens

Jeroen Slot

Bezoekadres: Oudezijds Voorburgwal 300

Postbus 658, 1000 AR Amsterdam

Idske.de.jong@amsterdam.nl

Telefoon 020 251 JB

www.ois.amsterdam.nl

j.bakens@amsterdam.nl

Amsterdam, juni 2016

Foto voorzijde: Uitzicht Westertoren, fotograaf Cecile Obertop (2014)

Inhoud

Samenvatting en conclusie	5
Statushouders in Amsterdam	5
Huisvesting asielzoekers en statushouders	7
Amsterdammers over en met vluchtelingen	8
Conclusie	9
Vervolg	9
Inleiding	11
1 Vluchtelingen in Nederland	13
1.1 Trends in instroom asielzoekers in Nederland	14
1.2 Instroom statushouders in de bijstand	16
1.3 Verwachtingen ontwikkelingen in aantal asielzoekers in Nederland	17
1.4 Literatuur	18
2 Vluchtelingen in Amsterdam	20
2.1 Instroom statushouders in 2015 in Amsterdam	21
2.1.1 Kenmerken van statushouders die in 2015 naar Amsterdam kwamen	21
2.2 Statushouders en voormalig statushouders sinds 2001	22
2.2.1 Demografische kenmerken (voormalig) statushouders	23
2.2.2 Bijstandsafhankelijkheid van (voormalig) statushouders	25
2.3 Jonge (voormalig) statushouders in het onderwijs en de bijstand	29
2.3.1 Jonge statushouders in het onderwijs	30
2.3.2 Jonge statushouders in de bijstand	32
2.4 Toekomstige statushouders in Amsterdam	32
3 Huisvesting	34
3.1 Noodopvang en asielzoekerscentra	35
3.2 Spreiding (voormalig) statushouders over Amsterdam	36
4 Draagvlakmeting over vluchtelingen	38
4.1 Draagvlak onder Amsterdammers voor opvang	39
4.1.1 Overlast	41
4.1.2 Zorgen	42
4.1.3 Kansen	42
4.2 Eigen bijdrage Amsterdammers	44
Bijlage 1 Literatuur	45

Bijlage 2 Definities	46
Bijlage 3 Aanvullende tabellen en figuren	48
Bijlage 4 Methode cohortonderzoek	50

Samenvatting en conclusie

Al lange tijd verschijnen er dagelijks diverse berichten in de media over vluchtelingen zowel op internationaal, nationaal als lokaal schaalniveau. De komende jaren zal Amsterdam naar verwachting grote groepen vluchtelingen een plek moeten bieden in de stad. Lokaal zorgt onder andere het gereed maken van het AZC aan de Wenckebachweg in Oost (Bijlmerbajes), het bouwen van een AZC aan de Willinklaan in Nieuw-West, en de bouw voor statushouders op diverse plekken in de stad voor de nodige betrokkenheid en zorgen van burgers en daarnaast ook voor media-aandacht.

Deze *vluchtelingenmonitor* betreft een 0-meting en brengt voor het eerst in beeld hoe de vluchtelingenpopulatie die zich in Amsterdam heeft gevestigd eruit ziet en wat de ontwikkelingen zijn geweest in de afgelopen 15 jaar. Achtergrondinformatie over de integratie van voormalige statushouders in Amsterdam moet helpen om te monitoren of er de komende jaren sprake zal zijn van snellere integratie en participatie van statushouders zoals het ingezette beleid beoogt. Hiervoor is het van belang om de positie van statushouders op verschillende sociaaleconomische domeinen in kaart te brengen. Dit geldt op het gebied van taal en inburgering, huisvesting en onderdak, werk en inkomen, onderwijs en gezondheid.

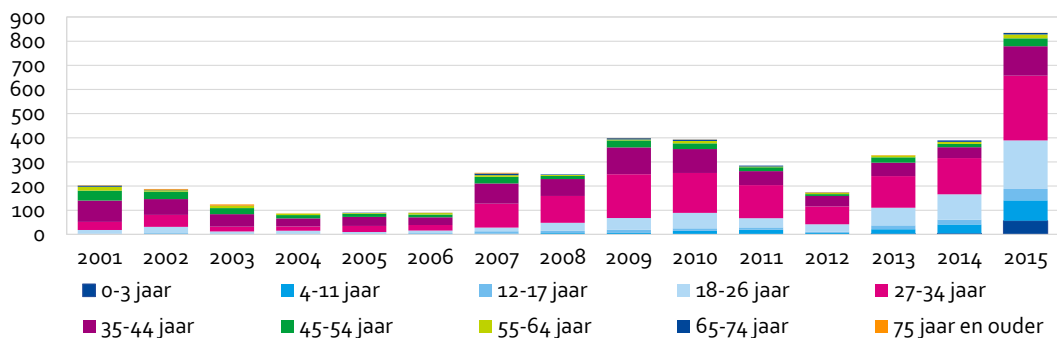
Deze eerste *vluchtelingenmonitor* heeft, gezien de op korte termijn beschikbare data, als focus het beschrijven van de demografische kenmerken van de groep statushouders en het in beeld brengen van de mate van (arbeids)participatie aan de hand van bijstandsgegevens. Omdat we uit eerdere studies weten dat een groot deel van de vluchtelingen moeilijk aan het werk komt, is gekeken welk deel afhankelijk is van een bijstandsuitkering. Daarnaast is er aandacht voor het draagvlak in Amsterdam voor de opvang van vluchtelingen. In opvolgende versies van deze monitor komen de andere domeinen zoals werk en inkomen, gezondheid en onderwijs aan bod.

De *vluchtelingenmonitor* zal de komende jaren regelmatig verschijnen (in eerste instantie twee keer per jaar) met als doel meer inzicht te krijgen in hoe het vluchtelingen en statushouders in Amsterdam vergaat.

Statushouders in Amsterdam

In 2015 zijn er 1.102 nieuwe statushouders in Amsterdam komen wonen. Deze groep is recentelijk in Nederland aangekomen. Het gaat voornamelijk om Syriërs en Eritreeërs. Tweederde van de nieuwe statushouders is alleenstaand. Amsterdam heeft zich tot doel gesteld om in 2016 2.400 statushouders te huisvesten.

Figuur 1 Amsterdamse (voormalig) statushouders naar huidige leeftijd en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (aantallen)

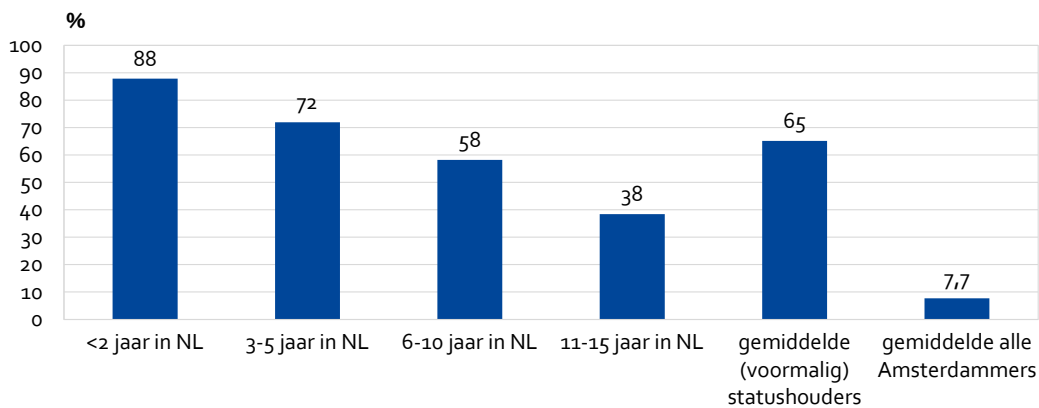
bron: BRP OIS

Er wonen in Amsterdam veel meer (voormalig) statushouders. Dit zijn groepen die in eerdere periodes naar Amsterdam zijn gekomen en soms inmiddels al genaturaliseerd zijn. Van de Afghanen, Iraniërs, Irakezen, Ethiopiërs of Joegoslaven die jaren geleden naar Nederland zijn gekomen, woont een aantal al geruime tijd in Amsterdam. Terugkijkend vanaf 2001, zijn dit er in totaal bijna 4.100 op 1 januari 2016.¹ Dit is inclusief de 1.102 statushouders die in 2015 naar Amsterdam kwamen. In 2015 was de instroom veel groter dan in voorgaande jaren. Een groot verschil tussen de recente groep statushouders en de statushouders die in eerdere jaren kwamen, is dat er in eerdere jaren sprake was van een zeer diverse groep qua herkomstland terwijl recentelijk relatief veel Syriërs en Eritreeërs kwamen en nog steeds komen.

Van de (voormalig) statushouders (18-64 jaar) die op 1 januari 2016 in Amsterdam woonden is 65% afhankelijk van bijstand. Dit is veel meer dan gemiddeld in Amsterdam (7,7%). De verschillen tussen groepen, vooral naar etnische achtergrond, leeftijd en verblijfsduur in Nederland, zijn groot. Voor alle statushouders in Amsterdam geldt dat hoe korter men in Nederland is, hoe hoger de afhankelijkheid van bijstand. Jongeren (18-26 jaar) zijn echter minder vaak en minder lang bijstandsafhankelijk dan oudere leeftijdsgroepen. Amsterdamse (voormalig) statushouders van Afghaanse herkomst zijn veel minder vaak afhankelijk van de bijstand dan andere groepen. Voormalig statushouders uit Somalië, Eritrea, Ethiopië, zijn het vaakst langdurig afhankelijk van bijstand.

¹ Dit is inclusief de 1.102 statushouders die in 2015 naar Amsterdam kwamen. Het aantal (genaturaliseerde) statushouders ligt nog hoger omdat de statushouders die voor 2001 in Nederland zijn gekomen niet meegeteld worden.

Figuur 2 Amsterdamse (voormalig) statushouders 18-64 jaar afhankelijk van bijstand naar instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (procenten)

bron: BRP OIS

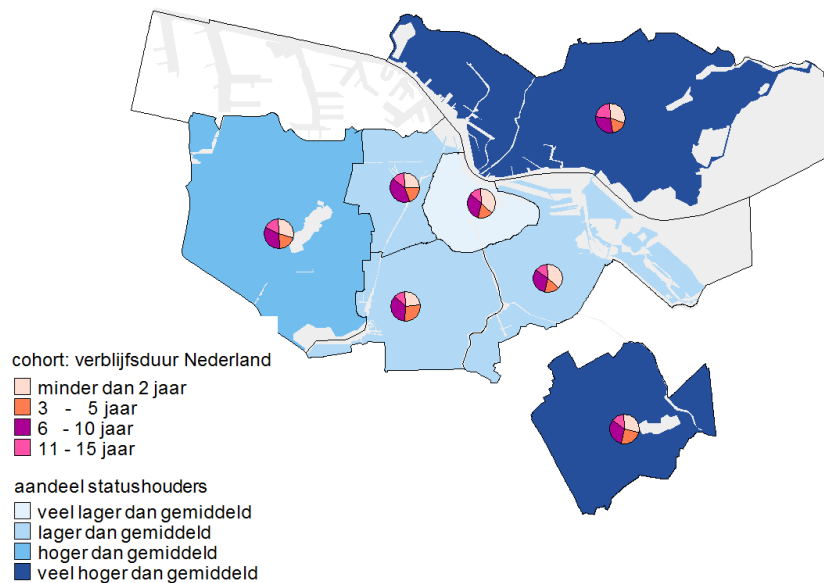
Jonge (voormalig) statushouders van 4-17 jaar lijken in grote lijnen op hun leeftijdsgenoten in de stad. Ze gaan bijna allemaal naar school. Het grote verschil zit bij de 18-22 jarigen. Zij zijn veel vaker laagopgeleide schoolverlater dan gemiddeld in de stad². Zelfs jonge statushouders (18-22 jaar) die al lange tijd in Nederland zijn laten nog een ander beeld zien dan leeftijdsgenoten in Amsterdam: ze zijn veel vaker dan gemiddeld afhankelijk van bijstand.

Huisvesting asielzoekers en statushouders

De meeste van nieuwe statushouders zijn afhankelijk van de gemeente voor het vinden van huisvesting en komen daardoor vaker in wijken terecht met een hoog aandeel sociale huurwoningen. Ook voor de statushouders die al langer in Amsterdam zijn, geldt dat zij vaker in wijken wonen met een hoog aandeel sociale huurwoningen. Dertig procent van de sociale huurwoningen in Amsterdam wordt toebedeeld aan kwetsbare groepen, waaronder statushouders. Er zijn niet voldoende sociale huurwoningen beschikbaar om alle kwetsbare groepen, waaronder statushouders, te huisvesten. Daarom worden extra woningen gebouwd. Op Riekerhaven komt bijvoorbeeld een complex met 565 tijdelijke woningen: 282 voor jonge statushouders en 283 voor werkende jongeren en studenten. Tot en met 2018 worden 2.700 extra woningen gerealiseerd.

² Hoewel ze als schoolverlater worden aangeduid heeft een meerderheid nog nooit onderwijs gevolgd in Nederland.

Figuur 3 Spreiding (voormalig) statushouders over Amsterdam naar stadsdeel en aantal jaar in Nederland, 1 januari 2016

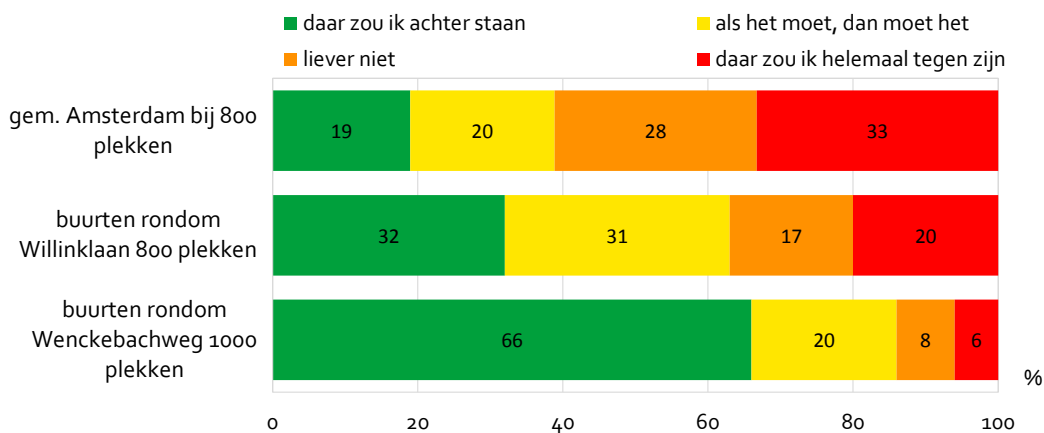

bron: BPR, bewerking OIS

Amsterdammers over en met vluchtelingen

Het draagvlak voor het opvangen van vluchtelingen in Amsterdam is en blijft substantieel. Bewoners van de gebieden rondom de toekomstige AZC's aan de Wenckebachweg in Oost (Bijlmerbajes) en de Willinklaan in Nieuw-West staan zelfs welwillender tegenover de opvang van asielzoekers dan gemiddeld in Amsterdam. Er zijn (nog) weinig zorgen onder Amsterdammers over eventueel overlast door de komst van een AZC. Ook in de buurten waar AZC's komen is het aandeel bewoners dat (zeer) veel overlast verwacht laag, tussen de 7 en 20%. Bewoners die wel overlast verwachten, denken vooral aan rondhangende vluchtelingen en problemen met de integratie. Een belangrijk punt van blijvende zorg, is de huisvesting van statushouders en asielzoekers tegen de achtergrond van de al krappe woningmarkt in Amsterdam.

Figuur 4 Mening Amsterdammers over opvang in de buurt (straal van 500 meter) (procenten)

bron: OIS

Amsterdammers zijn zelf ook bereid om een bijdrage te leveren aan de opvang van vluchtelingen. Het leveren van kleding of goederen en het doen van vrijwilligerswerk wil ruim 40% van de Amsterdammers overwegen. In de omgeving van de toekomstige AZC is de bereidheid om vrijwilligerswerk te gaan doen bij het AZC, met name in Oost, erg groot.

Conclusie

Nederland heeft in 2015 te maken gehad met een veel grotere instroom van asielzoekers dan in de afgelopen 25 jaar. Hierdoor neemt ook het aantal statushouders in Amsterdam toe. Toch blijft, ondanks alle aandacht die ervoor is, de groep statushouders erg klein ten opzichte van de totale bevolking van Amsterdam. Van de 834.713 Amsterdammers die er op 1 januari 2016 waren zijn er 1.102 als statushouder in 2015 naar Amsterdam gekomen (0,13% van alle Amsterdammers). Er kwamen per saldo tussen 2015 en 2016 12.441 Amsterdammers bij, hiervan is 9% statushouders.

Deze monitor brengt voor het eerst de demografische kenmerken, de spreiding over de stad en de bijstandsafhankelijkheid van statushouders in beeld. Hierbij komt het beeld naar voren dat er een grote diversiteit is binnen de groep statushouders qua leeftijd, etnische achtergrond en mate van bijstandsafhankelijkheid. De groepen verschillen onderling zo sterk dat maatwerk noodzakelijk lijkt om te zorgen voor versnelde integratie en participatie van statushouders. Het draagvlak onder Amsterdammers voor de opvang van vluchtelingen is substantieel.

De plannen om vluchtelingen sneller te laten integreren en participeren zijn vooral gericht op de groepen die op dit moment de stad binnen komen. Maar de afgelopen jaren, met een piek in 2015 (1.102), zijn er eveneens grote groepen naar Amsterdam gekomen. Om te voorkomen dat ook deze groepen langdurig in de bijstand terecht komen, is het noodzakelijk deze groepen ook te betrekken bij de aanpak.

Vervolg

In het najaar van 2016 zal een nieuwe *vluchtelingenmonitor* verschijnen. Daarin wordt onder andere uitgebreider aandacht geschonken aan de arbeidsparticipatie van vluchtelingen door niet

alleen naar bijstandsgegevens maar ook naar werk, inkomen en opleidingsniveau te kijken. Daarnaast zal aandacht zijn voor de zelfredzaamheid van statushouders door een koppeling te leggen tussen de vluchtelingendata en de zelfredzaamheidsmatrix.

Op lagere termijn kan ook een beter inzicht gegeven worden in het feit of de integratie en participatie van statushouders verbetert ten opzichte van voorgaande periodes.

Inleiding

Gedurende 2015 zijn er bijna 60.000 asielaanvragen ingediend in Nederland (58.880), een verdubbeling ten opzichte van 2014 toen er 29.891 aanvragen werden ingediend en het grootste aantal sinds 25 jaar. Ook in 2016 blijft de instroom naar verwachting hoog. De gemeente Amsterdam staat hierdoor op dit moment, net als vele andere gemeenten, voor een grote uitdaging om noodopvang te bieden aan grote groepen asielzoekers en AZC's te bouwen voor de opvang van asielzoekers tijdens de asielprocedure. Daarnaast moet Amsterdam zorgen voor een snelle integratie van vluchtelingen met een verblijfsstatus (statushouders).³

Het college ziet het als taak om asielzoekers op te vangen en te zorgen dat statushouders snel integreren en participeren. Eind 2015 is het beleidsprogramma vluchtelingen 2015-2018 vastgesteld en in januari 2016 het actieplan *werk en ondernemerschap voor vluchtelingen*. Hierin worden verschillende beleidslijnen rondom vluchtelingen benoemd met als voornaamste doel de integratie van vluchtelingen te versnellen en de participatie te verhogen. Deze monitor is een 0-meting en heeft als voornaamste doel om informatie over vluchtelingengroepen te bundelen zodat een geïntegreerd beeld geschetst wordt over vluchtelingen in Amsterdam.

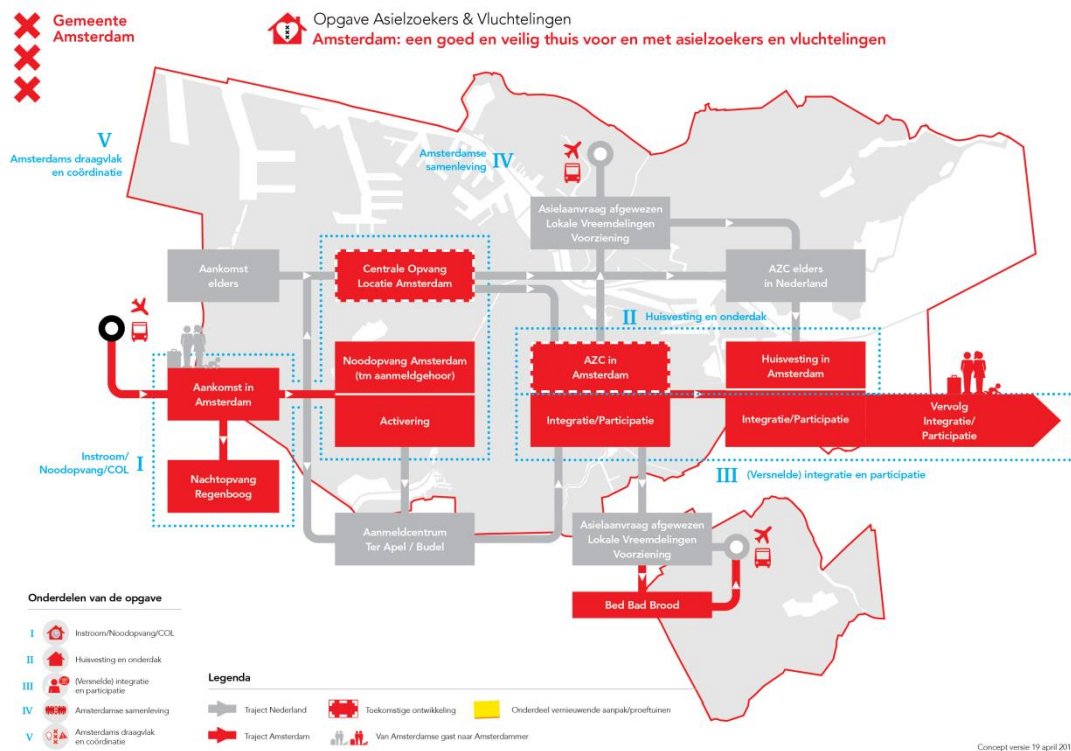
Achtergrondinformatie over de integratie van voormalige statushouders in Amsterdam moet helpen om te monitoren of er de komende jaren sprake zal zijn van snellere integratie en participatie van statushouders zoals het ingezette beleid beoogt. Hiervoor is het van belang om de positie van statushouders op verschillende sociaaleconomische domeinen in kaart te brengen. Dit geldt op het gebied van taal en inburgering, huisvesting en onderdak, werk en inkomen, onderwijs en gezondheid. Deze eerste vluchtelingenmonitor heeft, gezien de op korte termijn beschikbare data, als focus het beschrijven van de demografische kenmerken van de groep statushouders en het in beeld brengen van de mate van (arbeids)participatie aan de hand van bijstandsgegevens. In opvolgende versies van deze monitor komen de andere domeinen zoals werk en inkomen, gezondheid en onderwijs aan bod.

De route van de vluchteling

Als asielzoekers en vluchtelingen in Nederland aankomen is er een aantal momenten in de asielprocedure waarin Amsterdam een rol speelt. In afwachting van, en soms tijdens, de asielprocedure kunnen asielzoekers in Amsterdam in de nachtopvang of noodopvanglocaties verblijven en vanaf de zomer in een AZC. Tijdens deze periode is de gemeente in principe afhankelijk van het landelijke asielbeleid. Pas als asielzoekers een status hebben gekregen en statushouder worden, zorgt de gemeente Amsterdam voor huisvesting en treedt de Amsterdamse aanpak voor versnelde participatie en integratie in werking. De Bed-Bad-Broodvoorziening in Amsterdam is een laatste station voor illegale, uitgeprocedeerde asielzoekers. Deze monitor kijkt vooral naar de statushouders die al in Amsterdam wonen. Toekomstige monitoren zullen waar mogelijk en nodig ook kijken naar de asielzoekers die nog in een AZC verblijven en naar de ontwikkelingen in de Bed-Bad-Broodvoorziening.

³ Zie bijlage 2 voor de gehanteerde definities.

Figuur 5 Procesverloop asielzoekers en statushouders in Amsterdam

bron: Gemeente Amsterdam

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 worden de ontwikkelingen in de instroom van asielzoekers in Nederland beschreven, gevolgd door de verschillende onderzoeken die zijn gedaan naar de integratie van vluchtelingen. In hoofdstuk 2 zoomen we in op Amsterdam. Er wordt op basis van een cohortstudie gekeken naar vluchtelingen die zich de afgelopen 15 jaar in Nederland hebben gevestigd. Elk jaar kent zo zijn eigen vluchtelingen groepen als gevolg van oorlogen in de wereld. We beschrijven hoe het deze groepen is vergaan op het gebied van participatie aan de hand van bijstandsafhankelijkheid. Inzichten in hoe het vorige groepen asielzoekers vergaat op bijvoorbeeld de arbeidsmarkt en in het onderwijs, is een manier om verwachtingen voor de huidige asielzoekers te formuleren, rekening houdend met de karakteristieken van de verschillende groepen. Ten slotte wordt in hoofdstuk 2 ook kort beschreven welke groepen de komende tijd naar verwachting in Amsterdam komen wonen. Hoofdstuk 3 gaat in op de huisvesting van asielzoekers en statushouders en brengt in beeld waar de (voormalig) statushouders wonen. Hoofdstuk 4 beschrijft ten slotte het draagvlak voor de opvang van asielzoekers en statushouders onder de Amsterdamse samenleving en de bereidheid van Amsterdammers om daar een bijdrage aan te leveren.

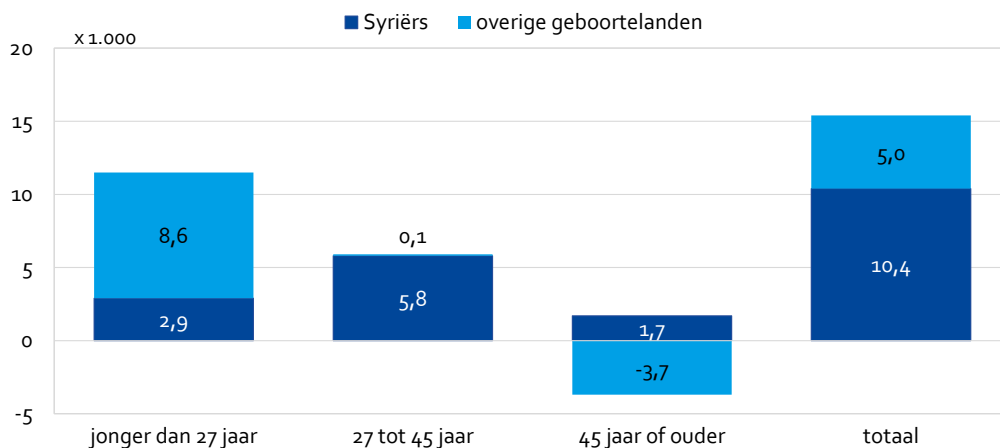
1 Vluchtelingen in Nederland

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de ontwikkelingen in de instroom van asielzoekers in Nederland en de verwachte ontwikkelingen voor de komende tijd. Uit verschillende onderzoeken kan een beeld geschetst worden over de integratie en participatie van statushouders die eerder in Nederland gekomen zijn. Aansluitend op de focus van deze *vluchtelingenmonitor* wordt er vooral gekeken naar de arbeidsparticipatie van statushouders.

De belangrijkste bevindingen zijn:

- Het aantal asielaanvragen in Nederland was in 2015 het hoogste van de afgelopen 25 jaar.
- Syriërs en Eritreeërs zijn de grootste groepen vluchteling in 2015.
- Er zijn grote verschillen tussen asielzoekers in de participatie op de arbeidsmarkt, maar hoe langer ze in Nederland zijn, hoe groter de kans op een baan.
- Uit alle onderzoeken blijkt dat de arbeidsparticipatie van vluchtelingen de eerste jaren van het verblijf in Nederland erg laag is. Dit is deels te verklaren door het feit dat deze groep hun leven moet opbouwen in Nederland en bijvoorbeeld de Nederlandse taal moet leren.
- Ook na een lange periode in Nederland is de arbeidsparticipatie van veel groepen statushouders nog laag.
- Aan het begin van het verblijf in Nederland zijn veel statushouders bijstandsafhankelijk. Van alle Syriërs die zich tussen 2013 en 2015 in Nederland hebben gevestigd, ontvang drie kwart een bijstandsuitkering.
- Op basis van onderzoek naar eerdere cohorten statushouders, blijkt dat de meerderheid van de statushouders geen posttraumatisch stress syndroom ontwikkelt.

Figuur 1.1 Saldo in- en uitstroom in de bijstand in 2015 (incl. uitstroom op AOW-leeftijd), Nederland

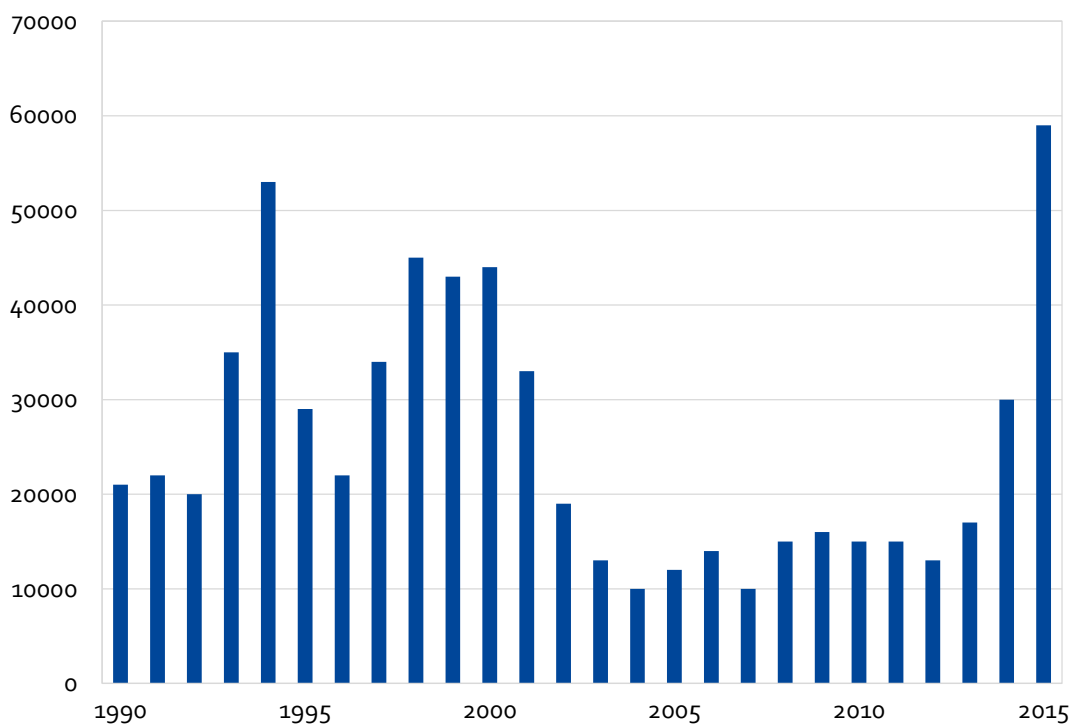

bron: CBS

1.1 Trends in instroom asielzoekers in Nederland

Oorlogen en verslechterde sociaaleconomische omstandigheden in delen van de wereld hebben de afgelopen 25 jaar vaak geleid tot een toestroom van vluchtelingen in Europa en Nederland. Uit figuur 1.2 blijkt dat in Nederland een sterke toename van het aantal asielzoekers te zien is tijdens de Balkanoorlog in de jaren negentig, onrust in Irak en Afghanistan vanaf het einde van de vorige eeuw, toenemend geweld in Somalië vanaf 2008 en de huidige oorlog in Syrië. In combinatie met de politieke en economische omstandigheden in landen als Eritrea, Irak en Afghanistan heeft dit in 2015 geleid tot een, voor hedendaags ongekend, hoog aantal asielaanvragen in Nederland.

Figuur 1.2 Asielaanvragen in Nederland 1990-2015 (aantallen)

bron: CBS en IND

Binnen Europa is Nederland niet het enige land dat de afgelopen jaren een toestroom van vluchtelingen te verwerken heeft gekregen. Landen als Zweden, Hongarije, Oostenrijk en Finland hebben in 2015 per inwoner veel meer asielaanvragen gekregen dan Nederland. Nederland staat op de 10de plek in Europa wat opvang van asielzoekers per inwoner betreft. Als grootste land in Europa heeft Duitsland de meeste vluchtelingen te verwerken in absolute aantallen.

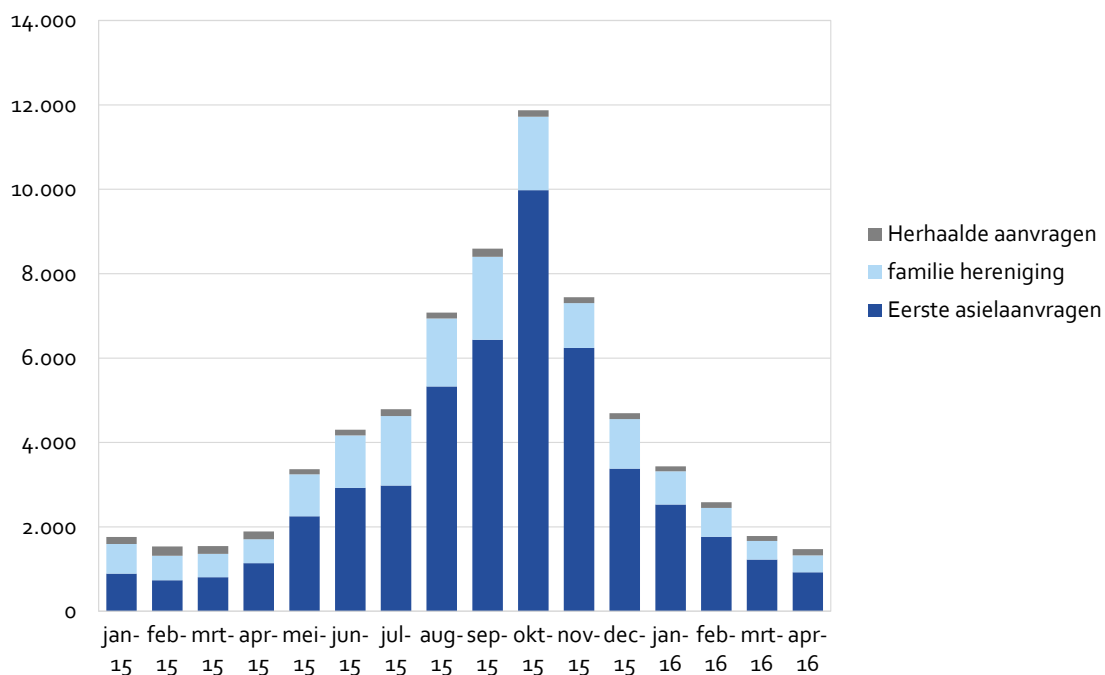
Tabel 1.3 Eerste asielaanvragen in Europese Unie 2015 (aantallen)

land	aantal	aantal per mln inwoners
Zweden	156.200	16.103
Hongarije	174.425	17.619
Oostenrijk	85.520	9.944
Finland	32.150	5.845
Duitsland	441.895	5.442
Luxemburg	2.365	3.942
Denemarken	20.850	3.658
België	39.060	3.457
Malta	1.705	4.263
Nederland	43.035	2.546
Europese Unie	1.256.185	2.470

bron: IND

De recente instroom van vluchtelingen in Nederland wordt over het algemeen beschreven aan de hand van het aantal aanvragen voor asiel dat wordt ingediend bij de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND). De IND onderscheidt eerste aanvragen, aanvragen voor familiehereniging en herhaalde aanvragen. Het aantal aanvragen is dus niet gelijk aan het aantal asielzoekers in de asielpcedure in Nederland. Tabel 1.4 geeft een overzicht van de verschillende aanvragen per maand sinds januari 2015. Het aantal eerste aanvragen piekte in oktober 2015, met bijna 10.000 aanvragen. In april 2016 ligt het totaal aantal aanvragen rond de 1.475, lager dan in april 2015 toen het totaal rond de 1.890 lag.

Tabel 1.4 Asielaanvragen in Nederland, januari 2015 – april 2016 (aantallen)

bron: IND

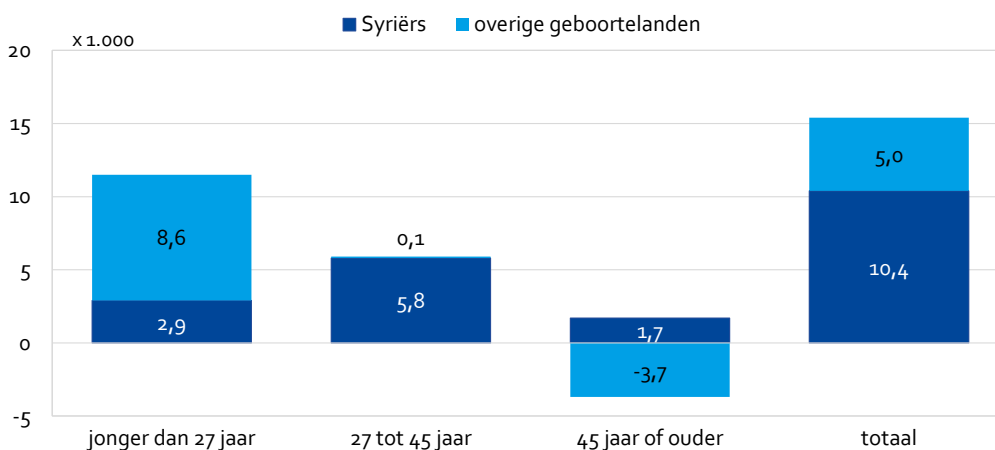
Het zijn voornamelijk Syriërs en Eritreeërs die in 2015 asiel hebben aangevraagd in Nederland. In het eerste kwartaal van 2016 zijn kleine verschuivingen te zien en is het aantal aanvragen uit landen die als relatief veilig worden bestempeld, zoals Servië, Albanië, Oekraïne, en Kosovo, toegenomen. Het patroon voor gezinshereniging volgt dat van de eerste aanvragen met het grootste gedeelte van de aanvragen afkomstig van Syriërs.

Niet alle vluchtelingen die een asielaanvraag indienen, krijgen ook een verblijfsvergunning in Nederland. De IND geeft aan dat van de eerste, tweede en volgende asielaanvragen in 2015 ongeveer 70% van de aanvragen is ingewilligd. Deze vluchtelingen krijgen een tijdelijke (5 jaar) verblijfsvergunning en worden aangeduid als statushouder. De termijn waarop de IND aanvragen voor asiel in behandeling neemt is normaliter zes maanden. Gezien de grote toestroom van de afgelopen tijd, is deze termijn opgerekt naar maximaal 15 maanden. Het deel van de vluchtelingen dat zonder succes een herhaalde aanvragen heeft ingediend zal uiteindelijk Nederland moeten verlaten. Velen doen dit vrijwillig, maar een aantal verdwijnt in de illegaliteit.

1.2 Instroom statushouders in de bijstand

Aangezien statushouders over het algemeen geen bron van inkomen hebben direct na het verkrijgen van een verblijfsvergunning in Nederland, komen zij in aanmerking voor een bijstandsuitkering. In 2015 is in Nederland het aantal mensen dat een bijstandsuitkering krijgt toegenomen, deels door de instroom van statushouders. De toename van per saldo 15.000 nieuwe bijstandsontvangers in 2015, is voor een derde toe te schrijven aan mensen geboren in Syrië. Drie kwart van alle Syriërs die zich tussen 2013 en 2015 hebben ingeschreven in een Nederlandse gemeente ontvangt een bijstandsuitkering.

Tabel 1.5 Saldo in- en uitstroom in de bijstand in 2015 (incl. uitstroom op AOW-leeftijd), Nederland

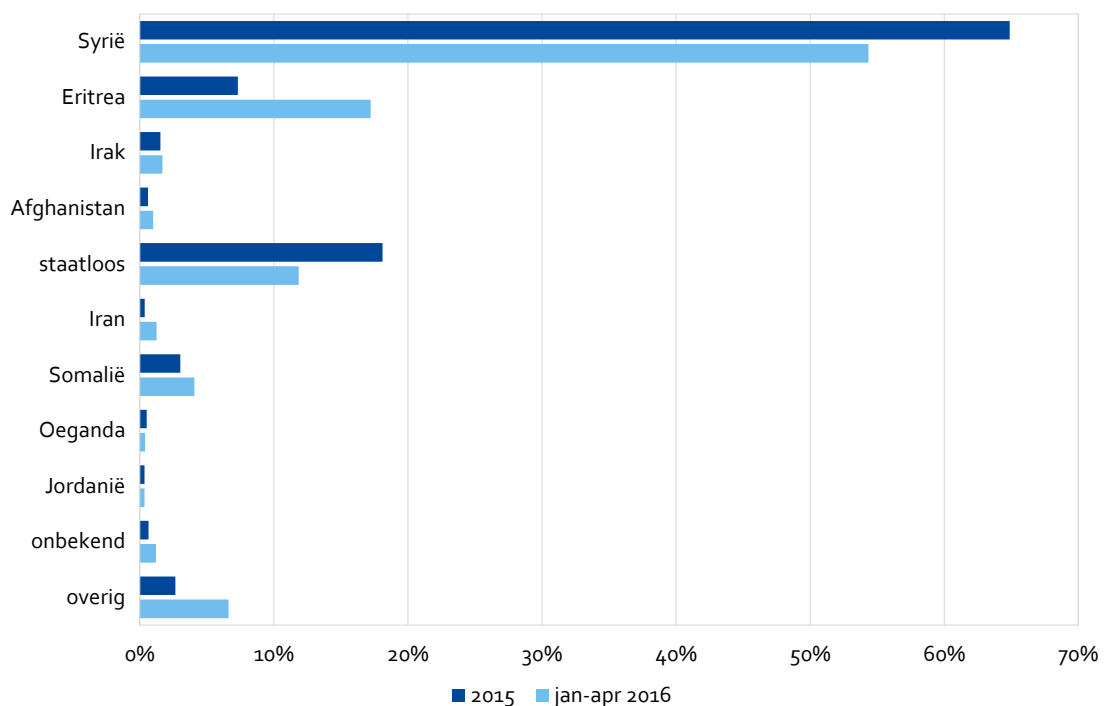
bron: CBS

1.3 Verwachtingen ontwikkelingen in aantal asielzoekers in Nederland

Het CBS verwacht dat er in 2016 ongeveer 60.000 eerste asielaanvragen zullen worden ingediend (Van Duin et al., 2015). In het begin van dit jaar is de taakstelling voor gemeentes voor de eerste helft van 2016 vastgelegd. Hierbij is uitgegaan van 20.000 te huisvesten statushouders. Inclusief achterstanden uit de voorgaande periode gaat het om 23.400 statushouders. Voor de tweede helft van 2016 is de taakstelling met 23.000 iets hoger.

Een statushouder kan zijn of haar echtgenoot of geregistreerd partner en kinderen naar Nederland laten komen, mits het gezinsverband aangetoond kan worden. Uit tabel 1.6 blijkt dat gezinshereniging vooral speelt bij Syriërs, Eritreeërs en asielzoekers zonder nationaliteit. Uit tabel 1.4 blijkt ook dat de omvang van de aanvragen voor gezinshereniging in 2016 tussen de 20% en 30% van alle aanvragen ligt. In de eerste vier maanden van 2015, lag dit tussen de 30% en 40% van alle vragen.

Tabel 1.6 Aanvragen voor familie hereniging naar nationaliteit in Nederland, 2015 en jan– apr 2016 (procenten)

bron: IND

1.4 Literatuur

Arbeidsparticipatie

Met de komst van de grote groep asielzoekers in het afgelopen jaar, is de interesse in de arbeidsmarktcarrières van asielzoekers uit eerdere cohorten weer toegenomen. Inzicht verkrijgen in de factoren die hebben bijgedragen aan, of juist als belemmering hebben gewerkt bij, het vinden en behouden van werk voor deze eerdere cohorten kan helpen bij het formuleren voor arbeidsmarkt doelstellingen voor de nieuwe groep asielzoekers. In het WRR-rapport, *Geen tijd verliezen: van opvang naar integratie van asielmigranten* (2015) wordt een somber beeld geschetst van de arbeidspositie van asielmigranten die tussen 1995 en 1999 in Nederland gekomen zijn. Alhoewel de arbeidsparticipatie van de asielmigranten in de studie relatief slecht is in vergelijking met de arbeidsparticipatie van autochtonen en andere migranten groepen in Nederland, zijn er grote verschillen zijn tussen asielmigranten van verschillende herkomstgroepen.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de kans op werk toeneemt naarmate statushouders langer in Nederland zijn (Hartog en Zorlu, 2009, Zijlstra, 2016). In de eerste 3 jaar van het verblijf in Nederland heeft minder dan 20% van de statushouders een baan. Het verloop na de eerste 3 jaar laat grote verschillen zien tussen verschillende herkomstgroepen. De WRR-studie laat zien dat na 15 jaar in Nederland ongeveer 65% van de asielmigranten uit het voormalige Joegoslavië een betaalde baan van meer dan 8 uur per week heeft, terwijl dit geldt voor 43% van de asielmigranten uit Somalië. Op de Nederlandse arbeidsmarkt doen de Joegoslaven en Iraniërs, gevolgd door de Afghanen en Irakezen het dus relatief goed, terwijl Somaliërs het slecht doen (Gijsberts en Dagevos, 2016). Uit de studie van Zijlstra (2016) blijkt dat van verschillende groepen asielzoekers die gedefinieerd worden, de Iraniërs die ongeveer 5 jaar in Nederland zijn ongeveer 40% een baan heeft. Na 10 jaar in Nederland is dit gestegen tot ongeveer 60%. Voor de Afghanen en Irakezen ligt de arbeidsparticipatie tussen de 20% en 30% na 5 jaar in Nederland, en tussen de 45% en 50% na 10 jaar in Nederland. In het WRR-rapport worden vergelijkbare cijfers gepresenteerd. Hoewel er bij een langer verblijf in Nederland dus een grotere kans op een baan is voor statushouders, blijven de statushouders die langer dan 10 jaar in Nederland zijn achter bij de autochtone Nederlanders van wie de arbeidsparticipatie boven de 70% ligt.

In de ons omringende landen wordt eenzelfde beeld geschetst. Naarmate vluchtelingen langer in het land van bestemming zijn, is de kans op werk groter, maar (voormalige) vluchtelingen hebben veel minder vaak een baan dan de autochtone bevolking (bijvoorbeeld in Noorwegen (Blom, 2004), Zweden en Denemarken (Valenta, Bunar 2012)). Daarbij kan de economische situatie, een groei of krimp met veel of weinig beschikbare banen, ten tijde van de aankomst van vluchtelingen op de langere termijn een rol spelen (Åslund en Rooth, 2007). De gemiddelde arbeidsparticipatie van vluchtelingen in de landen van de OECD ligt rond de 40% voor vluchtelingen die 5 jaar in een OECD land zijn, rond de 60% na 10 jaar en rond de 70% na 15 jaar (OECD, 2016).

Persoonlijke kenmerken van de asielmigranten, zoals opleidingsniveau, beheersing van de Nederlandse taal, leeftijd, en werkervaring kunnen de gevonden resultaten (gedeeltelijk) verklaren. Hartog en Zorlu (2009) vinden dat asielmigranten die een hoger opleiding in hun vaderland hebben gehad, een grotere kans hebben op een baan. Maar asielmigranten met een

toegepaste beroepsopleiding hebben soms ook een voordeel. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de overdraagbaarheid en toepasbaarheid van de kennis voor toegepaste beroepen makkelijker is tussen verschillende landen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een automonteur en een advocaat voor wie specifieke, zeer goede kennis van de Nederlandse taal en het Nederlandse rechtssysteem essentieel is.

Als statushouders een baan vinden, is dit niet altijd een baan die aansluit bij het opleidings- en kennisniveau. Bakker, Dagevos en Engbersen (2016) geven aan dat statushouders met een buitenlandse opleiding vaker onder hun niveau werken dan statushouders die een opleiding in Nederland hebben voltooid. Vooral statushouders van wie de buitenlandse opleiding niet erkent is in Nederland, werken beneden hun niveau.

Integratie & Gezondheid

Het hebben van een sociaal netwerk of sociaal-psychische klachten als gevolg van de vlucht uit het vaderland kan een rol spelen bij de integratie in Nederland. Ook kan de duur van de asielprocedure een snelle integratie op de arbeidsmarkt bevorderen of belemmeren (Hartog en Zorlu (2009)). Bakker, Dagevos en Engbersen (2013) hebben in een onderzoek gekeken naar het verband tussen een lange asielprocedure en de mentale gezondheid van asielzoekers en hun kansen op werk. Een langere asielprocedure hangt over het algemeen samen met een minder goede mentale gezondheid wat weer samenhangt met een verlaagde kans op het hebben van een baan. Uit het onderzoek blijkt ook dat er een positief verband is tussen de sociaaleconomische integratie in Nederland en de duur van het verblijf in Nederland, het beheersen van de Nederlandse taal, het hebben van een hoger opleidingsniveau en het verwerven van de Nederlandse nationaliteit.

Uit een studie van Pharos naar de gezondheid van de vluchtelingen die recentelijk in Nederland gekomen zijn, blijkt dat de gezondheid van de recente vluchtelingen over het algemeen redelijk sterk is (Haker et al., 2016). Er wordt benadrukt dat het een relatief jonge groep is die bovendien de veeleisende tocht van bijvoorbeeld Syrië en Eritrea over de Middellandse Zee naar Europa en Nederland heeft gemaakt en daarmee een grote mate van veerkracht heeft vertoont. In het onderzoek wordt aangegeven dat externe factoren die het kunnen leiden van een normaal leven faciliteren, de gezondheid positief beschermen. Uit verschillende onderzoeken concluderen Haker et al. (2016) dat het merendeel van de vluchtelingen geen posttraumatisch stress syndroom ontwikkeld – ongeveer 7 à 9 van de 10 vluchtelingen ontwikkeld geen posttraumatisch stress syndroom– maar dat gezondheidsklachten als gevolg van de vlucht of ervaringen voor de vlucht wel vaker dan gemiddeld in Nederland voorkomt bij deze groep. Uit onderzoek in opdracht van De Gezondheidsraad blijkt dat het percentage van de vluchtelingen en asielzoekers dat kampt met depressies en posttraumatisch stress syndroom tussen de 13% en 25% ligt (Irkam en Strinks, 2016).

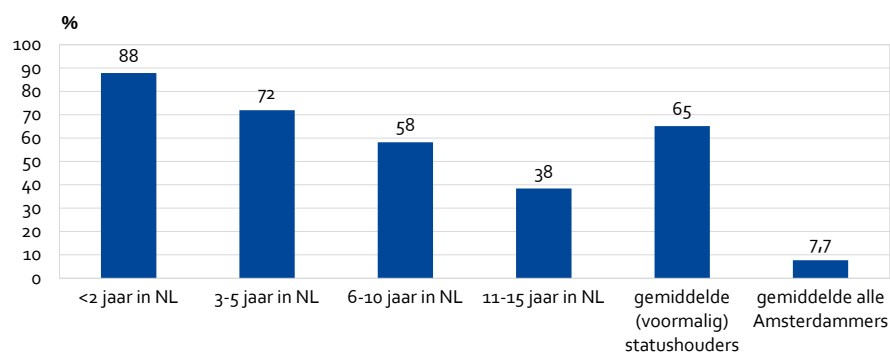
2 Vluchtelingen in Amsterdam

In dit hoofdstuk kijken we terug op basis van een cohortstudie van vluchtelingen die de afgelopen 15 jaar in Nederland zijn komen wonen en zich ergens in die periode in Amsterdam hebben gevestigd. We kijken naar het instroom jaar in Nederland omdat dit gegeven, meer dan het instroomjaar in Amsterdam, van invloed is op de participatie en integratie van de (voormalig) statushouder.

De belangrijkste bevindingen zijn:

- In 2015 is de instroom van statushouders verdubbeld ten opzichte van 2014.
- Statushouders waren de afgelopen 15 jaar vaak tussen de 27 en 44 jaar, sinds 2014 neemt zowel het aantal als aandeel jongeren en kinderen toe.
- In 2014 en 2015 bestond de groep die naar Amsterdam kwam voor de helft uit Syriërs. In de jaren daarvoor was de samenstelling van de statushouders die naar Amsterdam kwamen zeer divers.
- Twee derde van de (voormalig) statushouders is afhankelijk van bijstand, dit is veel meer dan gemiddeld in Amsterdam (8%) . Een vergelijking met Nederland is nog niet te maken omdat de gehanteerde methode, periode en definities niet vergelijkbaar zijn.
- Bijstandsafhankelijkheid neemt af naar mate een statushouder langer in Nederland is maar is zelfs nadat een statushouder 11-15 jaar in Nederland is nog bijna vijf keer zo hoog dan gemiddeld in Amsterdam.
- Amsterdamse (voormalig) statushouders van Afghaanse herkomst zijn veel minder vaak afhankelijk van de bijstand dan andere groepen. Voormalig statushouders uit Somalië, Eritrea, Ethiopië, zijn het vaakst langdurig afhankelijk van bijstand.
- Jongeren (18-26 jaar) zijn minder vaak en minder lang bijstandsafhankelijk dan oudere leeftijdsgroepen. Vooral de huidige jongeren (18-26 jaar) die al jong naar Nederland kwamen en hier in elk geval een aantal jaar op school hebben gezeten, zijn qua bijstandsafhankelijkheid en schooluitval vergelijkbaar met andere Amsterdamse jongeren.

Figuur 2.1 Amsterdamse (voormalig) statushouders 18-64 jaar afhankelijk van bijstand naar instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (procenten)

bron: BRP OIS

2.1 Instroom statushouders in 2015 in Amsterdam

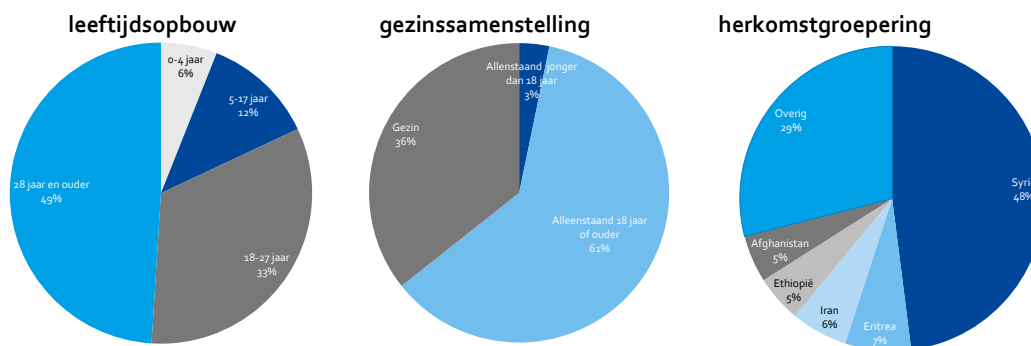
We kijken in deze paragraaf naar de groep statushouders die in 2015 in Amsterdam is gekomen en nog niet lang (minder dan 5 jaar) in Nederland is. Voor deze groep geldt dat zij nog aan het begin staat van de inburgering in Nederland.

2.1.1 Kenmerken van statushouders die in 2015 naar Amsterdam kwamen

In 2015 hebben zich 1.102 statushouders gevestigd in Amsterdam. Het gaat hierbij om 1.006 statushouders die zijn toegewezen aan Amsterdam en waarvoor door de gemeente huisvesting gezocht is. De taakstelling van Amsterdam in 2015 was het vestigen van 1.375 statushouders. De overige statushouders zijn zelf in Amsterdam komen wonen en tellen niet mee voor de taakstelling.

De helft van deze statushouders is van Syrische afkomst. Verder is er een aanzienlijke groep Afghanen, Eritreeërs, Iraniërs en Ethiopiërs. Vooral de Syriërs en Eritreeërs vormen nu een nieuwe etnische groep in Amsterdam aangezien het aantal mensen met deze herkomstgroepering vooralsnog laag was in Amsterdam. Begin 2015 woonden er 356 Eritreeërs en 651 Syriërs in Amsterdam. De groep Amsterdammers met een Afghaanse herkomst is bijvoorbeeld al veel groter: 2.790 begin 2015. In totaal is 12% van de nieuwe statushouders van schoolgaande leeftijd, en 33% tussen de 18 en 27 jaar oud. De helft is ouder dan 27 jaar. Het aantal alleenstaanden is dan ook hoog: 64% van de nieuwe statushouders is alleenstaand. De leeftijdsamenstelling geeft een indicatie van de opgave voor Amsterdam op het gebied van werk en inkomen, maar ook voor scholing en omscholing.

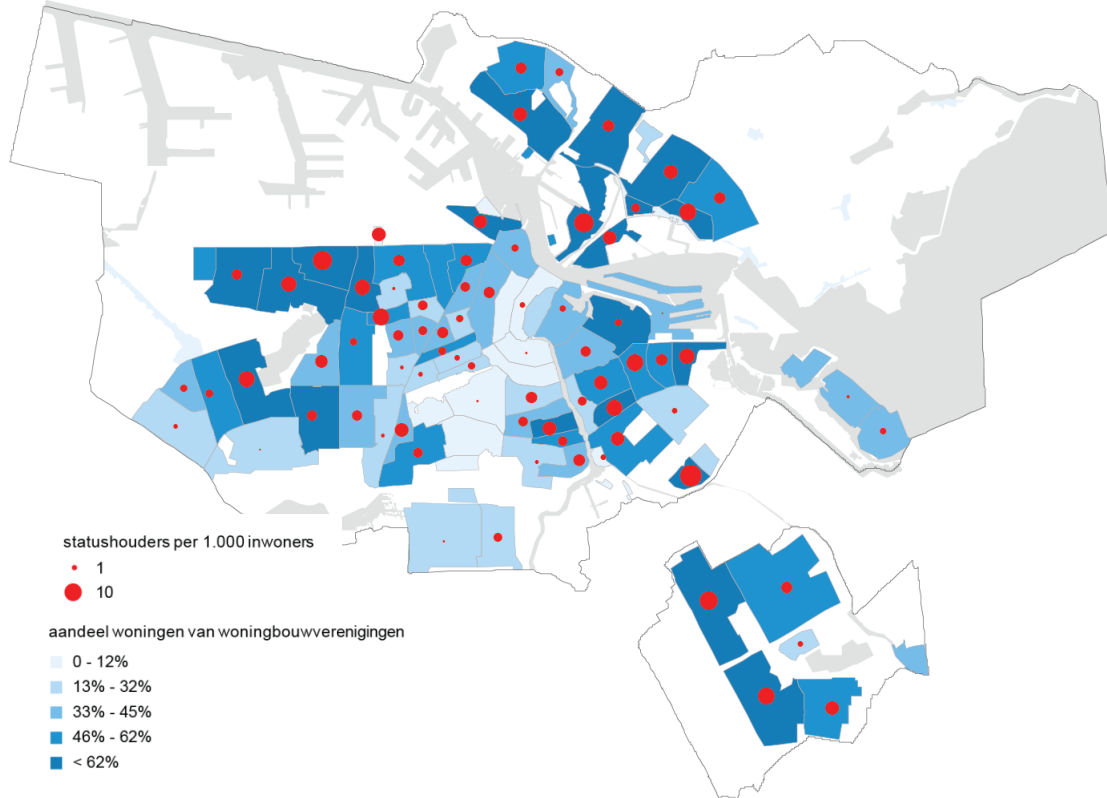
Figuur 2.2 Achtergrond nieuwe statushouders (procenten)

bron: BRP OIS

Aangezien asielzoekers met een recent toegekende verblijfstatus nog geen bron van inkomen hebben kunnen (of mogen) verwerven, worden zij voornamelijk gehuisvest in sociale huurwoningen. Dit resulteert in een relatief hoog aandeel statushouders per 1.000 inwoners in wijken met een hoog aandeel sociale huurwoningen in de woningvoorraad, zoals in Nieuw-West, Noord en Zuidoost. In figuur 2.3 is dit weergegeven. In tabel 3A in bijlage 3 staat het aantal per stadsdeel.

Figuur 2.3 Woonlocatie nieuwe statushouders uit 2015 en aandeel woningen van woningbouwvereniging per wijk, jan 2016

bron: BRP OIS

2.2 Statushouders en voormalig statushouders sinds 2001

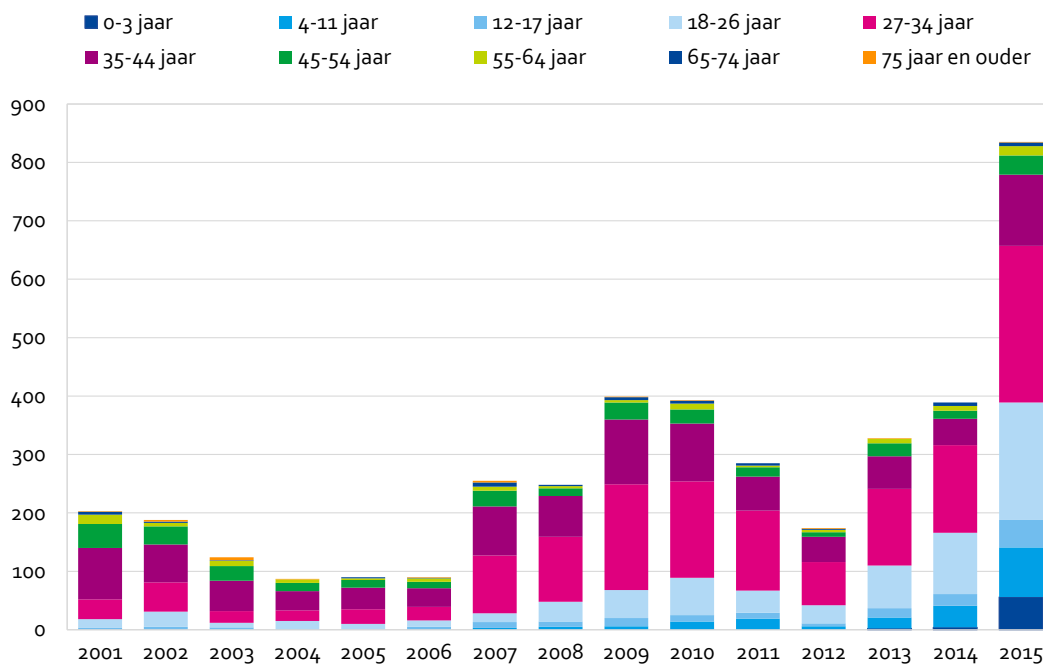
Deze paragraaf kijkt naar de statushouders die in de periode 2001 tot en met januari 2016 naar Amsterdam zijn gekomen. Uit de basisregistratiepersonen Amsterdam (BRP) zijn alle personen geselecteerd die sinds 2001 een vluchtelingenstatus hebben gehad binnen de basisregistratie. Dit wil zeggen een code 26 (asielmigratie vergunning bepaalde tijd) of 27 (asielmigratie, vergunning onbepaalde tijd) hebben en op 1 januari 2016 in Amsterdam wonen. Een groot deel van de vluchtelingen die aan het begin van de 20^e eeuw naar Nederland en Amsterdam zijn gekomen hebben inmiddels geen vluchtelingenstatus meer omdat zij genaturaliseerd zijn. Door gegevens van meerdere jaren aan elkaar te koppelen kunnen deze groepen voormalige asielmigranten toch meegenomen worden in de analyse. Vervolgens zijn deze gegevens gekoppeld aan bijstandsgegevens om inzicht te krijgen in de bijstandsafhankelijkheid van de groep. Meer informatie over de gehanteerde methode is terug te lezen in bijlage 4. In bijlage 3 zijn de achterliggende aantallen bij de verschillende figuren terug te vinden.

2.2.1 Demografische kenmerken (voormalig) statushouders

Op 1 januari 2016 woonden er 4.088 (voormalig) statushouders in Amsterdam. Zij zijn tussen 2001 en 2015 naar Nederland gekomen. De instroom van statushouders fluctueert per jaar. In 2003 tot en met 2006 was de instroom erg laag. In 2007 en 2008 nam dit aandeel toe en in 2009 en 2010 was het aantal ook relatief hoog ten opzichte van voorgaande jaren. Daarna volgde een kleine daling tot 2012. In 2013 liep de instroom weer op. In 2015 was de instroom het dubbele van de instroom in 2014.

Lange tijd vormden 27-44 jarigen de grootste groep binnen de vluchtelingen die zich in Nederland vestigden. Sinds 2013 neemt het aandeel en aantal 18-26 jarigen ook sterk toe. Het aandeel jonge kinderen was jaren lang nihil. In 2013 en 2014 nam het aandeel vluchtelingenkinderen van 4-17 jaar al toe en in 2015 is het aandeel 0-3 jarigen ook toegenomen.

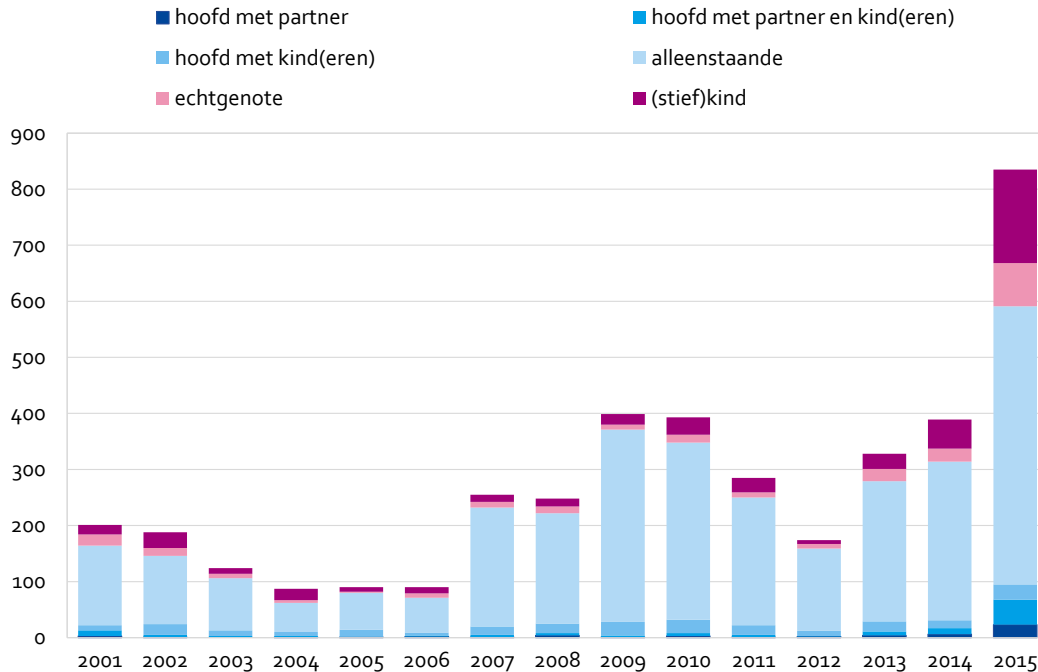
Figuur 2.4 Amsterdamse (voormalig) statushouders naar huidige leeftijd en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (aantallen)

bron: BRP OIS

De grootste groep vluchtelingen is op het moment van vestiging alleenstaand. Maar ook hier valt op dat in 2015 het aantal kinderen en gezinnen is toegenomen.

Figuur 2.5 Amsterdamse (voormalig) statushouders naar huidige samenlevingsvorm en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016(aantallen)

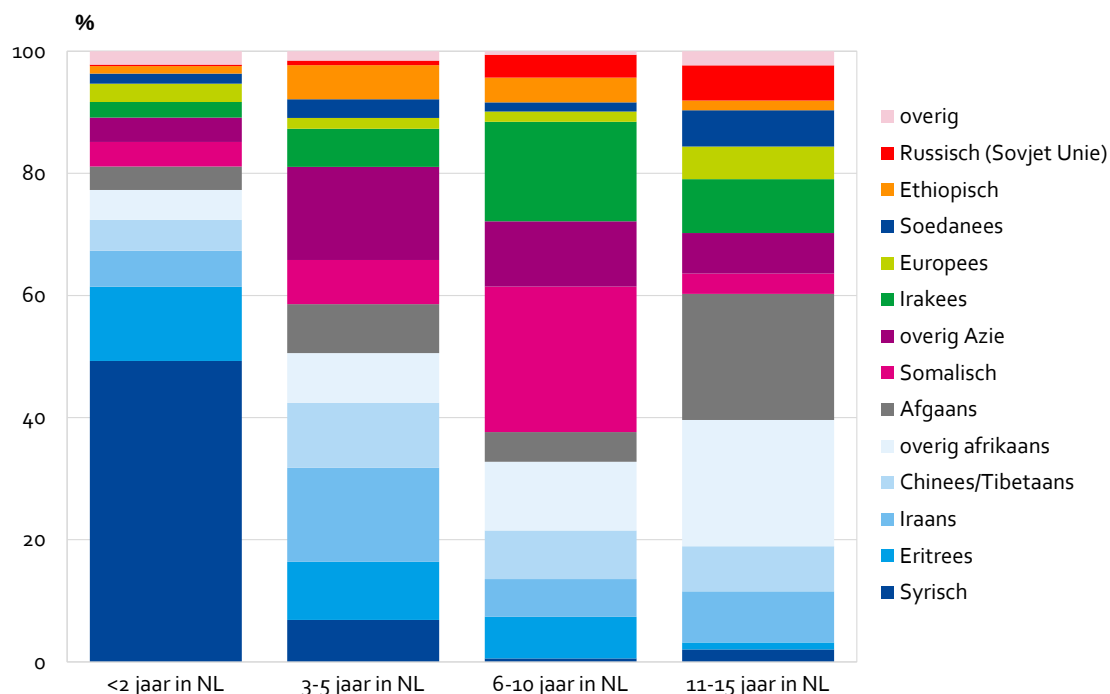
bron: BRP OIS

De 15 instroomjaren van 2001 tot en met 2015 zijn samengevoegd tot vier instroomcohorten:

- minder dan 2 jaar in Nederland (1.224 statushouders, 2015 en 2014)
- 3-5 jaar in Nederland (787 statushouders, 2011-2013)
- 6-10 jaar in Nederland (1.385 (voormalig) statushouders, 2006-2010)
- 11-15 jaar in Nederland (692 (voormalig) statushouders, 2001-2005)

De afgelopen twee jaar bestaat de helft van de instroom uit Syriërs en 12% van de instroom bestond uit Eritreeërs. De groep die tussen 2011 en 2013 naar Nederland kwam en nu 3-5 jaar hier is, was zeer divers qua samenstelling. Overige Aziatische landen, zoals Nepal en Myanmar kwamen relatief veel voor, evenals Iraniërs. Tussen 2006 en 2010 (nu 6-10 jaar in Nederland) kwamen relatief veel Somaliërs en Irakezen naar Nederland en tussen 2001 en 2005 (nu 10-15 jaar in Nederland) kwamen relatief veel Afghanen en (overige) Afrikanen naar Nederland.

Figuur 2.6 Amsterdamse (voormalig) statushouders naar etnische achtergrond en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (aantallen)

bron: BRP OIS

Wanneer we kijken naar de totale groep (voormalig) statushouders in Amsterdam die tussen 2001 en 2015 in Nederland is komen wonen, dan vormen de Syriërs de grootste groep (679 personen). Daarna volgen de Somaliërs (459), de overige Afrikanen (423), de Irakezen (367) en de overige Aziaten (363). Hoewel de instroom van Eritreeërs is toegenomen en naar verwachting de komende tijd nog verder zal stijgen, is de groep nu nog relatief klein (326) (zie bijlage 3). Gedurende de hele bekeken periode zijn mannen in de meerderheid (64%). Dit wisselt per jaar soms enkele procenten.

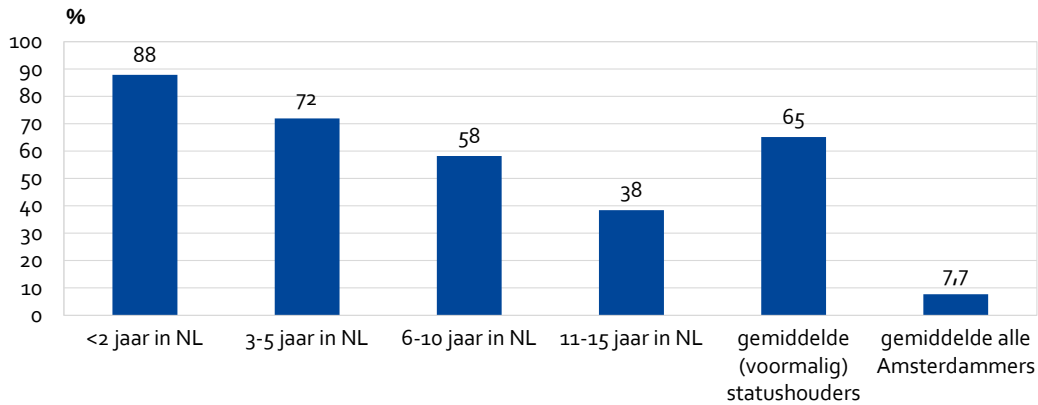
2.2.2 Bijstandsafhankelijkheid van (voormalig) statushouders

Om iets te kunnen zeggen over de arbeidsparticipatie van statushouders wordt in dit hoofdstuk gekeken naar bijstandsafhankelijkheid. Statushouders die geen bijstand ontvangen hoeven niet per se aan het werk te zijn. Wanneer een andere volwassene in het huishouden werkzaam is vervalt het recht op bijstand. Op dit moment weten we nog niet wat de statushouders doen die geen bijstand ontvangen. De volgende *vluchtelingenmonitor* zal hier aandacht aan besteden.

Er waren begin 2016 45.144 Amsterdammers met een bijstandsuitkering, dit komt neer op 7,7% van alle 18-64 jarigen. Van de 45.144 Amsterdammers met een bijstandsuitkering, waren er 1.890 statushouder en 459 voormalig statushouder.

Er wonen op 1 januari 2016 3.605 (voormalig) statushouders in Amsterdam tussen de 18 en 65 jaar oud. Hiervan ontvangen er 2.349 bijstand, dit komt neer op 65%.

Figuur 2.7 Amsterdamse (voormalig) statushouders 18-64 jaar afhankelijk van bijstand naar instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (procenten)

bron: BRP OIS

Het aandeel met een bijstandsuitkering neemt af naarmate de (voormalig) statushouder langer in Nederland woont. Van de groep die minder dan 2 jaar in Nederland is heeft 88% een bijstandsuitkering. Na 3-5 jaar is dit gedaald naar 72% en na 6-10 jaar naar 58%. Ook na 10 jaar is er nog sprake van een daling, van de (voormalig) statushouders die 11-15 jaar in Nederland zijn heeft 38% een bijstandsuitkering. Toch blijft het aandeel (voormalig) statushouders met een uitkering voor alle leeftijdsgroepen hoger dan het gemiddelde aandeel met een bijstandsuitkering in die leeftijdsgroep in Amsterdam. Alleen jonge voormalig statushouders die 11 jaar of langer in Nederland wonen zijn minder vaak dan gemiddeld in de leeftijdsgroep 18-26 jaar afhankelijk van bijstand.

Jonge (voormalig) statushouders ontvangen wat minder vaak een bijstandsuitkering (54%) dan oudere (voormalig) statushouders. Onder jongeren daalt de bijstandsafhankelijkheid wel sneller dan onder oudere leeftijdsgroepen. Van de jongeren die 3-5 jaar in Nederland zijn ontvangt 56% een bijstandsuitkering, terwijl het gemiddelde 72% is. Van de groep die minder dan 2 jaar in Nederland is doen de 55-plussers het iets beter dan de jongeren groepen. Maar na 3 jaar verdwijnt dit verschil en zijn het juist de jongere leeftijdsgroepen die minder afhankelijk zijn van bijstand.

Tabel 2.8 Amsterdamse (voormalig) statushouders met bijstand naar huidige leeftijd en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (procenten)

	<2 jaar in NL	3-5 jaar in NL	6-10 jaar in NL	11-15 jaar in NL	gemiddelde statushouders	Gemiddelde heel Amsterdam
18-26 jaar	82	56	26	1	54	2,1
27-34 jaar	91	72	58	31	68	4,9
35-44 jaar	90	82	66	42	66	8,1
45-54 jaar	91	85	73	51	69	11,6
55-64 jaar	79	80	81	68	75	13,6
totaal	88	72	58	38	65	7,7

bron: WPI en BRP, bewerking OIS

Vrouwelijke (voormalig) statushouders zijn vaker (69%) dan mannen (63%) afhankelijk van bijstand. De eerste periode in Nederland is er nog weinig verschil maar na 3-5 jaar in Nederland loopt het verschil op.

Tabel 2.9 Amsterdamse (voormalig)statushouders met bijstand naar geslacht en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (procenten)

	<2 jaar in NL	3-5 jaar in NL	6-10 jaar in NL	11-15 jaar in NL	gemiddelde statushouders	gemiddelde heel Amsterdam
mannen	88	68	55	36	63	7.6
vrouwen	87	79	64	43	69	7.8
totaal	88	72	58	38	65	7.7

bron: WPI en BRP, bewerking OIS

Bijstandsafhankelijkheid naar etnische achtergrond

Er zijn grote verschillen tussen de verschillende etnische achtergronden van de (voormalig) statushouders in de mate waarin zij gebruik maken van bijstand. De (voormalig) statushouders uit Afghanistan maken relatief weinig gebruik van bijstand. Van de Afghanen die minder dan 2 jaar in Nederland zijn, is 56% afhankelijk van bijstand. Een deel hiervan betreft waarschijnlijk nareizende familieleden, waarvan de partner al een baan heeft gevonden.

Van de Syrische statushouders die minder dan 2 jaar in Nederland zijn, is 93% bijstandsafhankelijk. Voor de groep tussen de 3 en 5 jaar in Nederland is dit 76%. Dit is vergelijkbaar met de cijfers van het CBS voor heel Nederland: van de Syriërs die zich tussen 2013 en 2015 in Nederland heeft gevestigd, zit ongeveer 75% in de bijstand. Van alle Syriërs in Amsterdam, is 56% bijstandsafhankelijk.

Ook Tibetanen en (voormalig) statushouders uit Europese landen doen het relatief goed, hiervan heeft 75% een bijstandsuitkering in de eerste 2 jaar. Na 2 jaar in Nederland worden de verschillen tussen de herkomstlanden groter: Afghanen (59%), Nepalezen (53%) en Myanmar/Burma (71%) maken relatief weinig gebruik van bijstand. Soedanezen (95%), Eritreeërs (82%) en Ethiopiërs (81%) maken vaker dan andere (voormalig) statushouders gebruik van bijstand.

Tabel 2.10 Amsterdamse (voormalig) statushouders met bijstand naar etnische achtergrond en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (procenten)

	<2 jaar in NL	3-5 jaar in NL	6-10 jaar in NL	11-15 jaar in NL	Gemiddelde statushouders	Amsterdam met bijstand
Syrisch	93	76	*	*	90	55,7
Afghaans	56	59	52	27	42	23,6
Irakees	78	76	60	50	62	34,0
Somalisch	81	72	71	78	73	47,6
Iraans	89	74	56	33	65	22,2
Eritrees	92	82	74	*	82	69,7
Ethiopisch	*	81	74	*	78	33,9
Chinees	88	75	60	*	62	5,6
Soedanees	88	95	68	50	69	37,0
Tibetaans	75	75	48	22	57	6,2
Russisch (Sovjet Unie)	*	*	58	41	51	12,5
Nepalees	*	53	34	*	48	*
Birmees/Myanmarees	*	71	29	*	41	*
overig Europees	75	*	*	31	45	*
overig Afrikaans	84	60	44	38	50	*
overig Zuid-Amerikaans	83	*	*	*	74	*
overig Aziatisch	86	75	32	55	59	*
totaal	88	72	58	38	65	7,7

bron: WPI en BRP, bewerking OIS

Van de (voormalig) vluchtelingen die 6-10 jaar in Nederland zijn maakt 58% gebruik van bijstand. Onder groepen uit Somalië, Eritrea, Ethiopië en Soedan blijft het aandeel in de bijstand hoog, terwijl onder de groepen uit andere landen de bijstandsafhankelijkheid snel daalt. Na 11-15 jaar in Nederland valt vooral de Somalische groep op, met een zeer hoge bijstandsafhankelijkheid (78%).

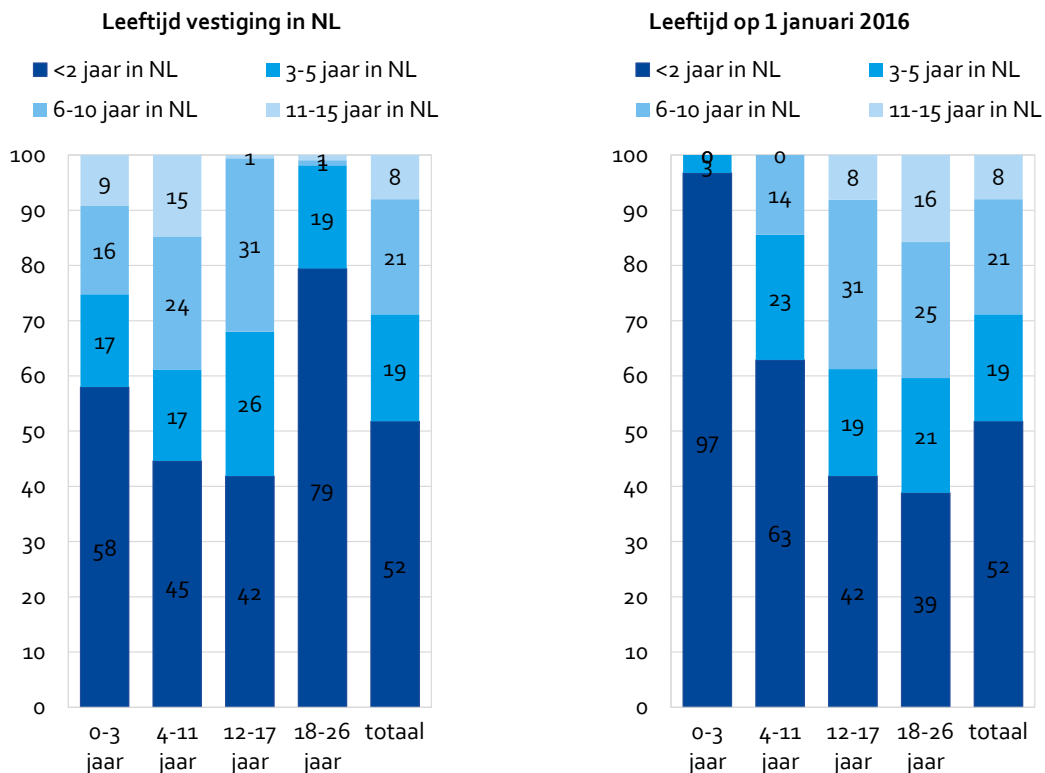
Niet alle Amsterdammers van bijvoorbeeld de Iraanse nationaliteit zijn per definitie (voormalig) statushouder. Een deel is ook naar Nederland gekomen op een werkvergunning. Van alle Iraniërs in Amsterdam (dus inclusief statushouders) in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar is dan ook 22,2% afhankelijk van bijstand. Dit aandeel is veel lager dan onder alleen de statushouders van Iraanse nationaliteit. Dit zelfde geldt voor veel andere groepen.

2.3 Jonge (voormalig) statushouders in het onderwijs en de bijstand

Amsterdam krijgt de komende tijd te maken met een grote groep relatief jonge statushouders die in de stad komen wonen. Daarom wordt in deze paragraaf apart ingegaan op deze groep in de eerdere cohorten. Eerst wordt gekeken naar de achtergrondkenmerken van de jongeren wat vergelijking tussen huidige groepen en groepen uit het verleden makkelijker maakt.⁴

Op 1 januari 2016 waren er 676 (voormalig) statushouders in de leeftijd van 0 tot en met 26 jaar in Amsterdam die minder dan 15 jaar in Nederland woonden. Het grootste deel hiervan woont nog maar 0-2 jaar in Nederland (52%). Wanneer we kijken naar de leeftijd waarop de jongeren naar Nederland zijn gekomen, een factor die meespeelt in de mate waarin zij geïntegreerd zijn, dan valt op dat van de 18-26 jarigen een heel groot deel (79%) nog maar minder dan twee jaar in Nederland is. Van de groep die bij vestiging in Nederland tussen de 0 en 3 jaar oud was is 9% al langer dan 10 jaar in Nederland. Van deze groep zou je de minste verschillen met andere jongeren in Amsterdam verwachten.

Figuur 2.11 Amsterdamse (voormalig) statushouders 0-22 jaar naar leeftijd vestiging en huidige leeftijd naar aantal jaren in Nederland op 1 januari 2016 (procenten)

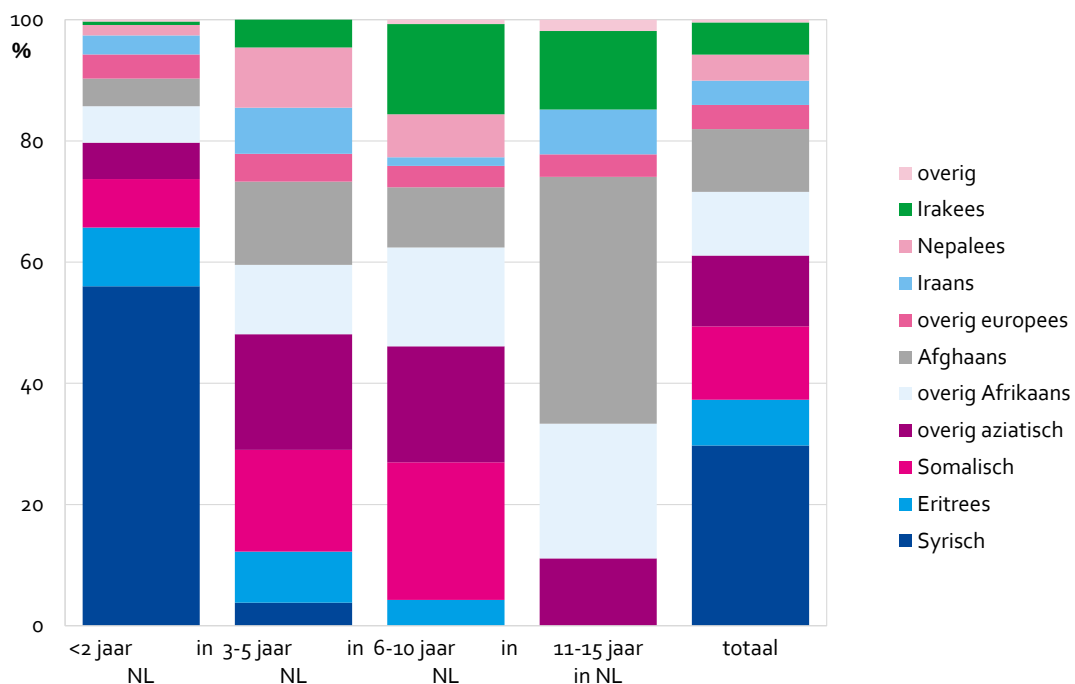

Bron: BRP, bewerking OIS

⁴ Een deel hiervan komt als Alleenstaande Minderjarige Vluchteling (AMV). Op dit moment kunnen we vanuit de data deze specifieke groep vluchtelingen nog niet onderscheiden. In de volgende vluchtelingenmonitor hopen we dat wel te kunnen.

De kinderen en jongeren die recent naar Nederland zijn gekomen zijn vooral van Syrische herkomst (56%), Eritrese herkomst (10%) en Somalische herkomst (8%). In de periode daarvoor (nu 2-10 jaar in Nederland) was de groep divers qua samenstelling, de Somaliërs vormden de grootste groep. Onder de jongeren die nu 11-15 jaar in Nederland wonen zijn relatief veel Afghanen (41%).

Figuur 2.12 Amsterdamse (voormalig) statushouders 0-26 jaar naar etnische achtergrond en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (aantallen)

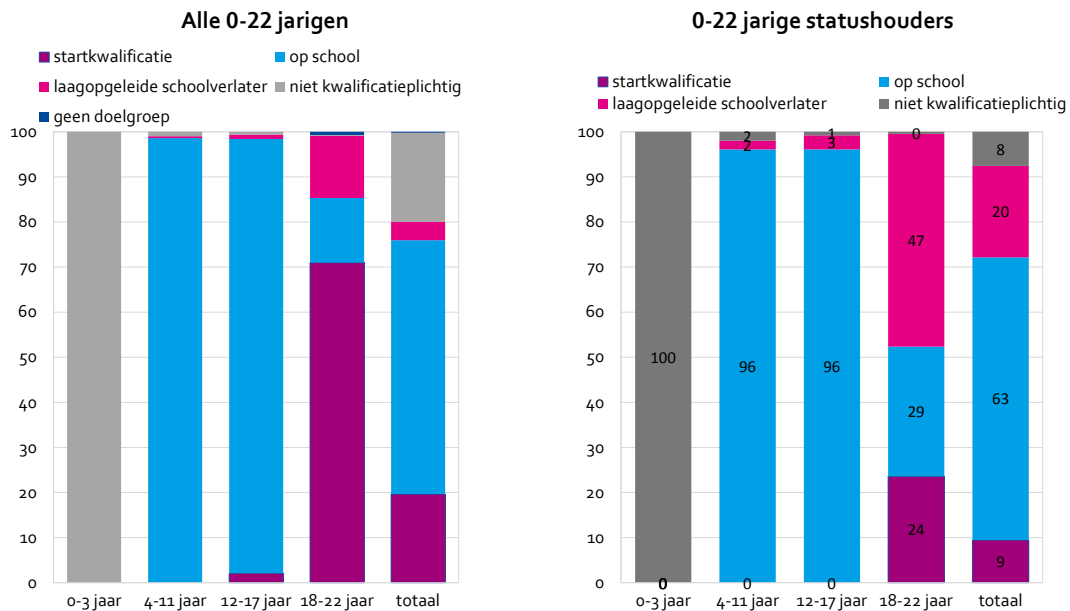
bron: BRP OIS

2.3.1 Jonge statushouders in het onderwijs

Van de 676 jonge (voormalig) statushouders van 0 tot en met 22 jaar zijn er 528 terug te vinden de gemeentelijke onderwijsbestanden.⁵ Hieruit kunnen we opmaken dat een groot deel van de jongere statushouders schoolgaand is (63%), 9% heeft een startkwalificatie behaald en 20% is een laagopgeleide schoolverlater, 8% is niet kwalificatie plichtig (dit zijn vooral 0-3 jarigen). Ten opzichte van alle 0-22 jarigen in Amsterdam zijn de (voormalig) statushouders vaker laagopgeleide schoolverlaters, vooral onder de leeftijdsgroep 18-22 jaar. Dit is logisch aangezien de statushouders kort na vestiging in Nederland eerst bezig zijn met een integratietraject. Hoewel veel statushouders geregistreerd staan als voortijdig schoolverlater, hebben de meesten nog geen onderwijs gevolgd in Nederland.

⁵ 148 die (nog) niet in de onderwijsregistratie van de gemeente voorkomen. Dit komt grotendeels doordat zij nog te kort in Amsterdam zijn en de peildata van de beide gekoppelde bestanden verschilt (de onderwijsdata is per 1 oktober en de brp per 1 januari). Jongeren die langer dan 5 maanden in Amsterdam zijn en niet in de onderwijsdata voorkomen zijn bijna allemaal 18 jaar of ouder.

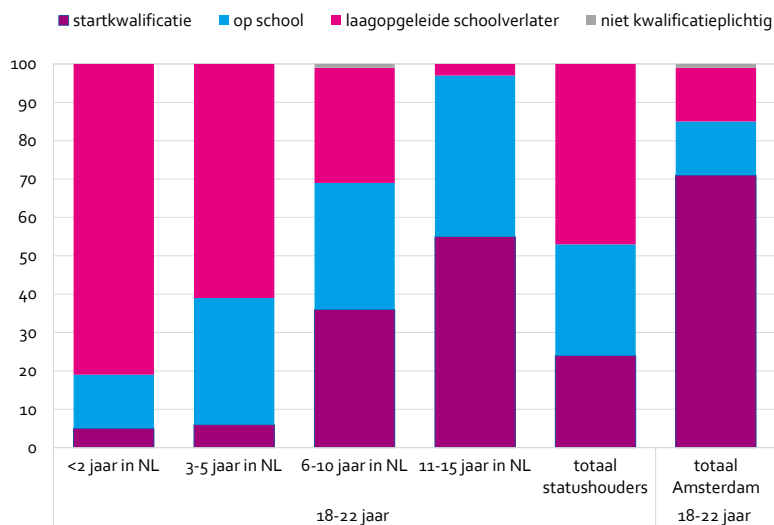
Figuur 2.13 Amsterdamse (voormalig) statushouders 0-22 jaar naar leeftijd vestiging en huidige leeftijd naar aantal jaren in Nederland op 1 januari 2016 (procenten)

Bron: BRP bewerking OIS, Onderwijsdata OJZ

Het bekijken van de groep van 18-22 jarigen naar jaar van instroom in Nederland laat zien dat vooral in de eerste jaren in Nederland het aandeel dat geen onderwijs volgt, en (waarschijnlijk) geen startkwalificatie heeft, hoog is. Voormalig statushouders die langer dan 11 jaar in Nederland zijn volgen wat vaker dan gemiddeld nog onderwijs en hebben iets minder vaak een startkwalificatie behaald. Het aandeel dat zonder startkwalificatie het onderwijs heeft verlaten (voortijdig schoolverlater) is echter ook lager dan gemiddeld.

Figuur 2.14 Amsterdamse (voormalig) statushouders 0-22 jaar naar onderwijsstatus en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (procenten)

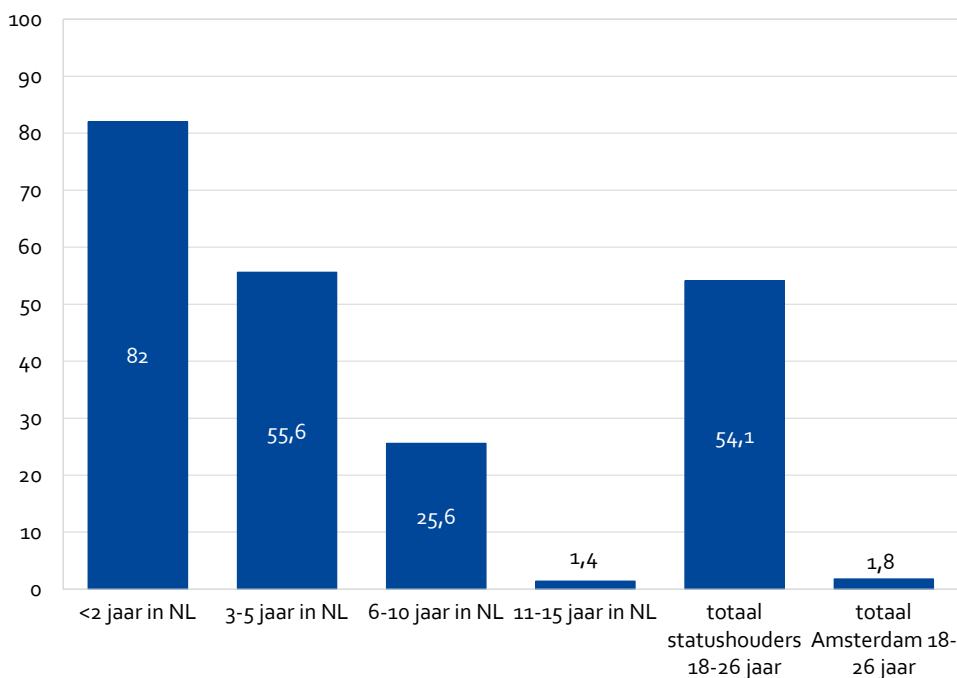

bron: BRP OIS, Onderwijsdata OJZ

2.3.2 Jonge statushouders in de bijstand

Zoals al eerder beschreven daalt de bijstandsafhankelijkheid onder jonge (voormalig) statushouders sneller naarmate ze langer in Nederland zijn dan oudere groepen. Van de groep die minder dan 2 jaar in Nederland is heeft 82% een bijstandsuitkering, onder de groep die hier 3-5 jaar is daalt dit al naar 55,6% en onder de 6-10 jaar in Nederland woonachtige groep is 25,6% afhankelijk van bijstand. De voormalig statushouders zijn na 11-15 jaar in Nederland vergelijkbaar met andere jongeren in Amsterdam.

Figuur 2.15 Amsterdamse (voormalig) statushouders 18-26 jaar naar bijstand afhankelijkheid en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (procenten)

bron: BRP OIS, Onderwijsdata OJZ

2.4 Toekomstige statushouders in Amsterdam

Op het moment dat asielzoekers van de IND een verblijfsvergunning krijgen, worden deze statushouders door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) gekoppeld aan een gemeente in Nederland. De verdeling van statushouders is naar provincies en gemeentes ongeveer gelijk, namelijk 12 te huisvesten statushouders per 10.000 inwoners in 2016. Amsterdam wil in 2016 2.400 statushouders huisvesten⁶. In de periode januari 2016 tot en met april 2016 zijn 587 personen gehuisvest, 20% van het doel. In de eerste helft van 2016 moet Amsterdam dus 965 statushouders huisvesten, in de tweede helft 1.112.

⁶ 2.077 hiervan vormen de taakstelling de overige 323 zorgen voor het gedeeltelijk inlopen van de achtergrond die in 2013, 2014 en 2015 is ontstaan. De totale achterstand van Amsterdam is in 2016 nog 912 personen.

Op het moment dat de toewijzing aan een gemeente bekend is, zoekt de gemeente passende woonruimte. Veel statushouders verblijven in een AZC gedurende deze periode. Als we kijken naar de statushouders die op deze manier zijn toegewezen aan Amsterdam maar er nog niet wonen, krijgen we een indruk van de instroom die de komende maanden gaat komen.

Eind april (meetdatum 26-04-2016), zijn er 940 statushouders door het COA gekoppeld aan Amsterdam. Dit komt neer op ongeveer 762 te huisvesten huishoudens. De groep bestaat voornamelijk uit jonge, alleenstaande, statushouders uit Syrië en Eritrea. Vooral de groep Eritreeërs is relatief groot ten opzichte van de instroom in Amsterdam in 2015. Meer dan de helft van de toekomstige statushouders is tussen de 18 en 27 jaar oud. Bijna driekwart van de statushouders die wachten op een woning is alleenstaand. Een gedeelte van de alleenstaanden krijgt begin juli een woning aan de Riekhaven. Ongeveer een vijfde van de statushouders woont in een huishouden van drie of meer mensen.

Uit de verschillende openbare data is het niet mogelijk om met zekerheid aan te geven hoeveel verzoeken tot gezinshereniging de statushouders die in Amsterdam komen wonen, indienen. Als we afgaan op de landelijke cijfers, dan speelt gezinshereniging voornamelijk bij Syriërs. Van de Syriërs die toegekend zijn aan Amsterdam, is meer dan de helft alleenstaand.

Figuur 2.16 Achtergrond te verwachten statushouders, mei 2016

bron: COA, bewerking OIS

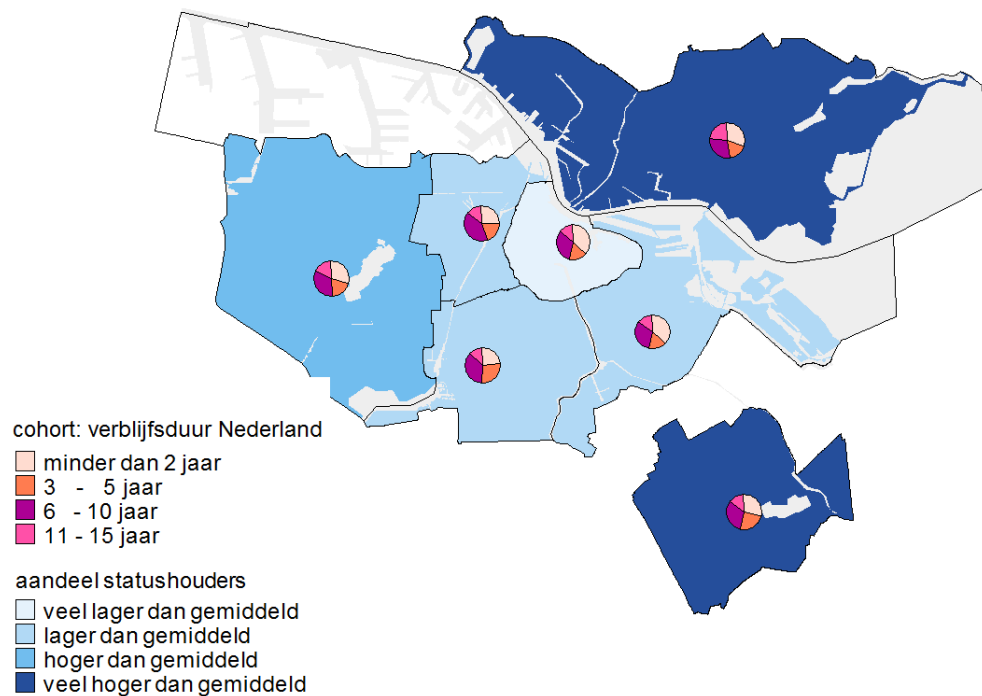
3 Huisvesting

De afgelopen jaren groeide het aantal inwoners van Amsterdam elk jaar met meer dan 10.000 mensen. Op een toch al krappe woningmarkt moet de gemeente ook de statushouders huisvesten. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de verschillende vormen van huisvesting voor asielzoekers en statushouders en de spreiding van statushouders over de stad.

De belangrijkste bevindingen zijn:

- Er komen vier nieuwe AZC's in Amsterdam voor in totaal 2.000 asielzoekers, drie locaties staan al vast namelijk de Wenckebachweg (tijdelijk), de Willinklaan en de Houthavens.
- Jonge, alleenstaande, nieuwe statushouders worden in Amsterdam sinds november 2015 allen gehuisvest in jongeren- en studentenwoningen of via woningdeling.
- Tot 2018 worden 2.700 extra woningen voor statushouders gerealiseerd.
- De (voormalige) statushouders wonen vaker in wijken met veel sociale huurwoningen, zoals delen van Zuidoost en Noord.

Figuur 3.1 Spreiding (voormalig) statushouders over Amsterdam naar stadsdeel en aantal jaar in Nederland, 1 januari 2016

bron: BPR, bewerking OIS

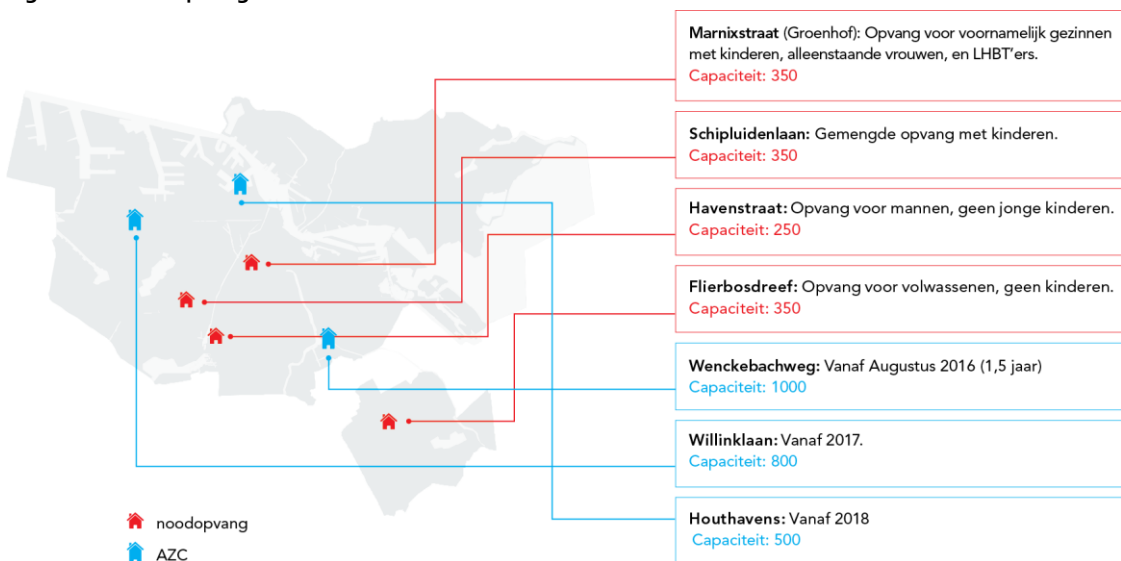
3.1 Noodopvang en asielzoekerscentra

Amsterdam telt vier noodopvanglocaties met in totaal een capaciteit van 1.300 plekken. Daarnaast is er een nachtopvang voor vluchtelingen. De noodopvanglocaties aan de Marnixstraat en Schipluidenlaan zijn vooral bedoeld voor gezinnen en andere kwetsbare groepen. Alleenstaande mannen worden voornamelijk opgevangen op de locaties aan de Havenstraat en Flierbosdreef.

De bezetting van de verschillende noodopvanglocaties verschilt van dag tot dag aangezien de vluchtelingen wachten op de start van hun asielprocedure en een plek in een asielzoekerscentrum (AZC). De opvanglocaties sluiten naar verwachting in 2016.

Op korte termijn worden in Amsterdam drie AZC's geopend. In augustus wordt de voormalige Penitentiaire Inrichting Amsterdam Over-Amstel een AZC voor met 1.000 plekken voor asielzoekers. In Nieuw-West komt in de voormalige academie voor lichamelijke opvoeding aan de Willinklaan een AZC voor 800 asielzoekers. Deze locatie is naar verwachting in het tweede kwartaal van 2017 klaar. In 2016 wordt gestart met de bouw van een AZC voor 500 asielzoekers in de Houthavens. Naar verwachting wordt deze locatie in 2018 in gebruik genomen. Daarnaast zal er op termijn nog een vierde locatie bij komen om in totaal 2.000 plekken voor asielzoekers beschikbaar te hebben in Amsterdam.

Figuur 3.2 Noodopvanglocaties en AZC's in Amsterdam

bron: Gemeente Amsterdam

De noodopvanglocaties en AZC's zijn bedoeld voor asielzoekers en vluchtelingen in (afwachting van) de asielprocedure. Amsterdam heeft nog 135 plekken die bedoeld zijn voor de opvang van ongedocumenteerde vreemdelingen, waaronder uitgeprocedeerde asielzoekers. In deze Bad-Bed-Brood-voorzieningen worden op dit moment ongeveer 130 plaatsen bezet door mensen die willen meewerken aan hun perspectief, terugkeer of legaal in Nederland blijven, in het kader van het Programma Vreemdelingen.

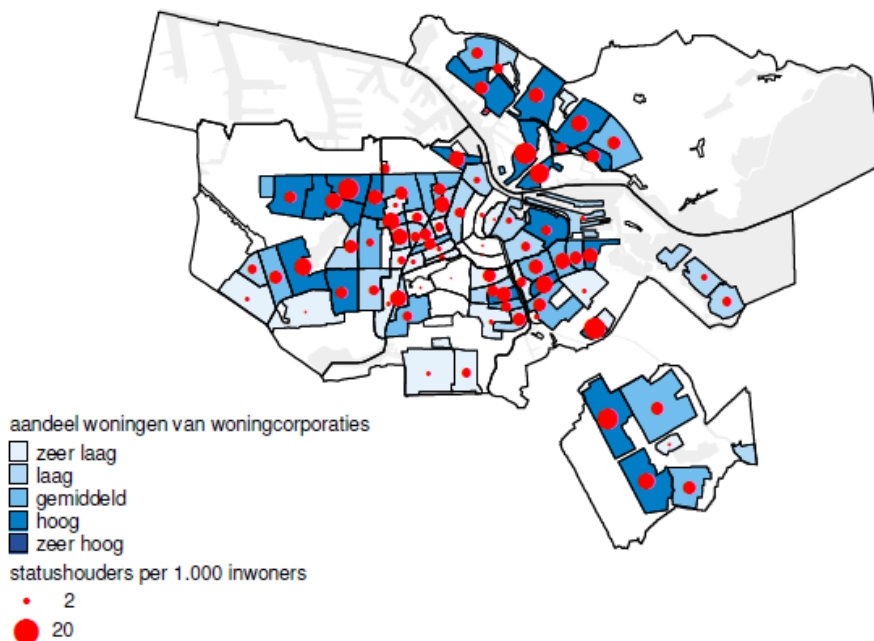
3.2 Spreiding (voormalig) statushouders over Amsterdam

Binnen de gemeente Amsterdam geldt de regel dat 30% van de vrijgekomen sociale huurwoningen toegekend wordt aan mensen in een kwetsbare positie, zoals daklozen, mensen met schulden of slachtoffers van (huiselijk) geweld. Nieuwe statushouders vallen ook onder deze groep. Dit betekent dat minimaal 50% van de vrijgekomen sociale huurwoningen wordt toegewezen aan gewone woningzoekenden. De overige sociale huurwoningen zijn in principe voor mensen die moeten verhuizen wegens stadsvernieuwingsprojecten of voor mensen die wegens andere onvoorziene omstandigheden een huis nodig hebben.

Veel gezinnen die worden toegewezen aan Amsterdam komen in bestaande sociale huurwoningen terecht. Voor jonge, alleenstaande, statushouders (tot 28 jaar) streeft de gemeente naar het vinden van passende huisvesting op een manier zoals vele studenten in de stad dat doen. Plekken in studentenwoningen of jongerenwoningen hebben de voorkeur. Tot 2018 worden 2.700 extra woningen gerealiseerd voor deze groep statushouders. Een voorbeeld hiervan is Startblok Riekerhaven waar studenten en statushouders komen te wonen.

Een aparte groep wordt gevormd door Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMVs). Dit zijn asielzoekers die op het moment dat ze naar Nederland komen onder de 18 jaar zijn en aangekomen zonder ouder(s) of een andere persoon die het gezag over de jongeren heeft. Deze asielzoekers worden onder de voogdij van Stichting Nidos gebracht. Amsterdam moet ongeveer 100 AMVs huisvesten (maximaal 70 in 2016). Deze groep wordt gehuisvest in kleine woongroepen van maximaal 12 jongeren met 24-uurs begeleiding, of in kleine wooneenheden (4-8 jongeren) met begeleid zelfstandig wonen.

Figuur 3.3 Woonlocatie van (voormalig) statushouders sinds 2003 per wijk, januari 2016

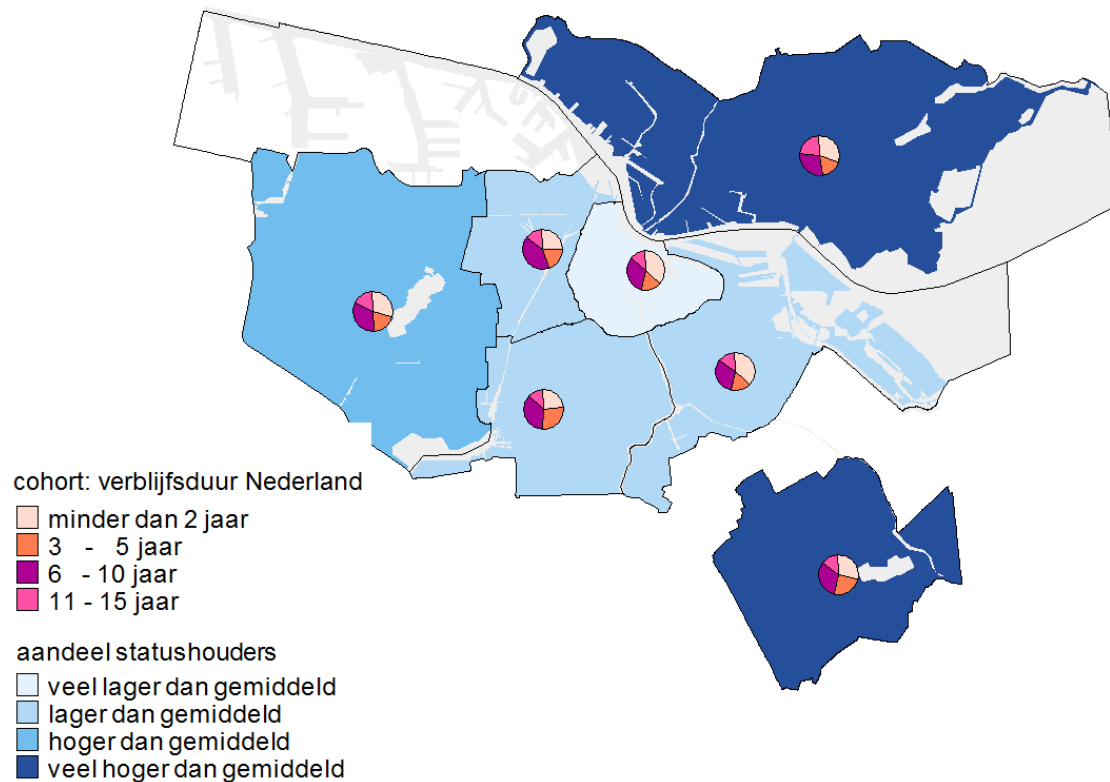

bron: BRP bewerking door OIS

De (voormalige) statushouders in Amsterdam die meegenomen zijn in de cohortstudie, wonen vaker in wijken met een hoog aandeel sociale huurwoningen. Per 1.000 inwoners zijn de grootste concentraties statushouders in delen van Zuidoost, Nieuw-West en Noord. Statushouders wonen relatief minder vaak in het centrum van Amsterdam of in Zuid.

De verschillende cohorten wonen redelijk verspreid over de stadsdelen. In stadsdeel Centrum en Oost wonen relatief meer nieuwe statushouders, terwijl het oudste cohort relatief verdeeld is over de verschillende stadsdelen. Als percentage van de totale bevolking wonen er relatief veel (voormalig) statushouders in Zuidoost en Noord.

Figuur 3.4 Spreiding van (voormalig) statushouders naar instroomcohort per stadsdeel, januari 2016

bron: BRP bewerking door OIS

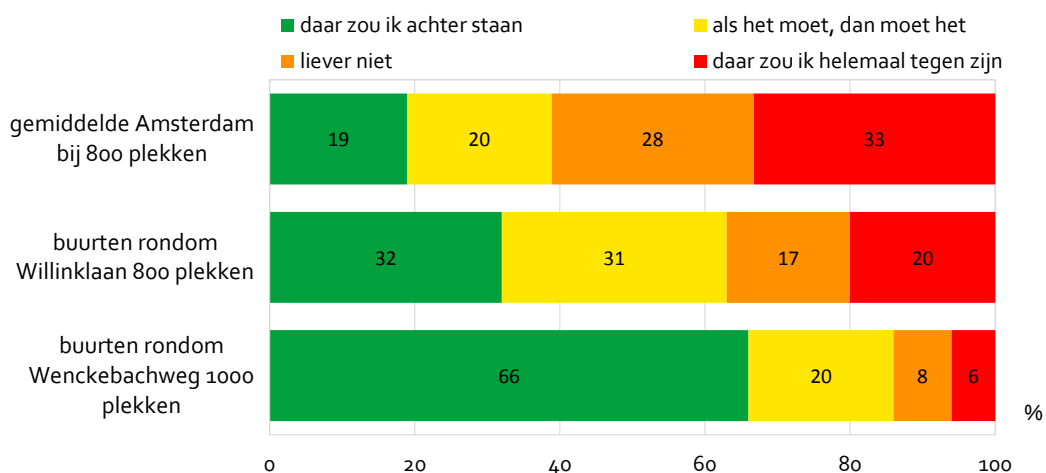
4 Draagvlakmeting over vluchtelingen

“De vluchtelingencrisis blijft de gemoederen bezighouden” constateert het SCP op basis van het continue onderzoek burgerperspectieven.⁷ Ook in Amsterdam is de opvang van vluchtelingen een belangrijk thema onder Amsterdammers. Daarom heeft OIS in september 2015 voor het eerst een draagvlakmeting over vluchtelingen gehouden onder de bevolking van Amsterdam. In november, januari en maart zijn soortgelijke metingen uitgevoerd. In mei is kort na de bekendmaking van twee nieuwe locaties voor een asielzoekerscentrum (AZC) in Oost (Wenckebachweg) en Nieuw-West (Willinklaan) het draagvlak onder bewoners gepeild.

De belangrijkste resultaten zijn:

- Draagvlak voor opvang asielzoekers en statushouders is substantieel en is zelfs hoger onder bewoners van omliggende buurten van toekomstige AZC's dan gemiddeld in Amsterdam.
- De gemeente Amsterdam gaat volgens Amsterdammers overwegend goed om met de vluchtelingencrisis. Zes procent van de Amsterdammers vindt dat de gemeente hier niet goed mee omgaat.
- Er zijn (nog) weinig zorgen onder Amsterdammers over eventueel overlast door de komst van een AZC. Ook in de buurten waar AZC's komen is het aandeel bewoners dat (zeer) veel overlast verwacht laag.
- Een belangrijk punt van blijvende zorg, is de huisvesting van statushouders en asielzoekers tegen de achtergrond van de al krappe woningmarkt in Amsterdam.
- Amsterdammers zijn zelf ook bereid om hun bijdrage te leveren aan de opvang van vluchtelingen. Het leveren van kleding of goederen en het doen van vrijwilligerswerk wil ruim 40% van de Amsterdammers overwegen.

Figuur 4.1 Mening Amsterdammers over opvang in de buurt (straal van 500 meter) (procenten)

bron: OIS

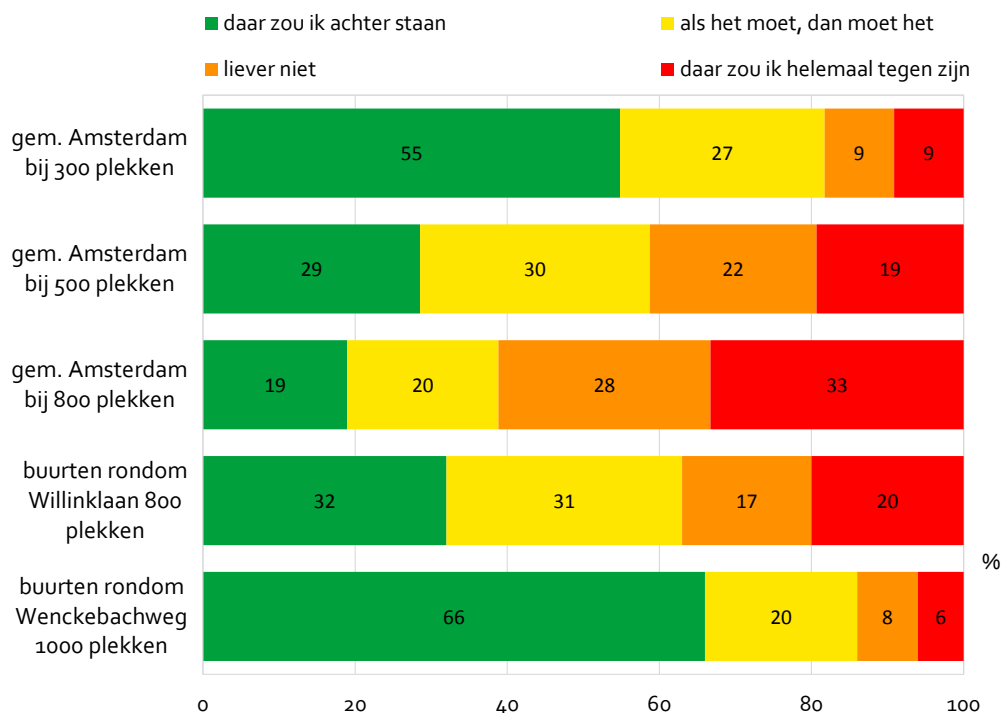
⁷ SCP, Continue onderzoek burgerperspectieven 2016[1]

4.1 Draagvlak onder Amsterdammers voor opvang

Uit landelijk onderzoek naar het draagvlak voor het opvangen van vluchtelingen⁸ blijkt dat een groot deel van de Nederlanders voor het huisvesten van vluchtelingen is. Naarmate de huisvesting concreter wordt, neemt het draagvlak iets af.

In Amsterdam is en blijft het draagvlak voor het opvangen van vluchtelingen substantieel. Hoe kleiner de opvanglocatie des te meer Amsterdammers er achter staan. Maar opvallend is dat, in tegenstelling tot het landelijke beeld, het draagvlak groter is in buurten waar een AZC komt. Bewoners in de omgeving van de Willinklaan en de Wenckebachweg waar in mei is aangekondigd dat er asielzoekerscentra komen, staan vaker achter de opvang van asielzoekers dan de gemiddelde Amsterdammer.

Figuur 4.2 Mening Amsterdammers over opvang in de buurt (straal van 500 meter) (procenten)

bron: OIS

Amsterdammers zijn tevreden met de manier waarop de gemeente met het vluchtelingenvraagstuk omgaat (43%). Een kwart is er neutraal over en ruim een kwart (27%) heeft er geen mening over. Zes procent is van mening dat de gemeente Amsterdam hier slecht mee omgaat.

⁸ Necker van Naam, Landelijk onderzoek huisvesting vluchtelingen voorjaar 2016

Tabel 4.3 Hoe vindt u dat de gemeente Amsterdam omgaat met het vluchtelingenvraagstuk (procenten)

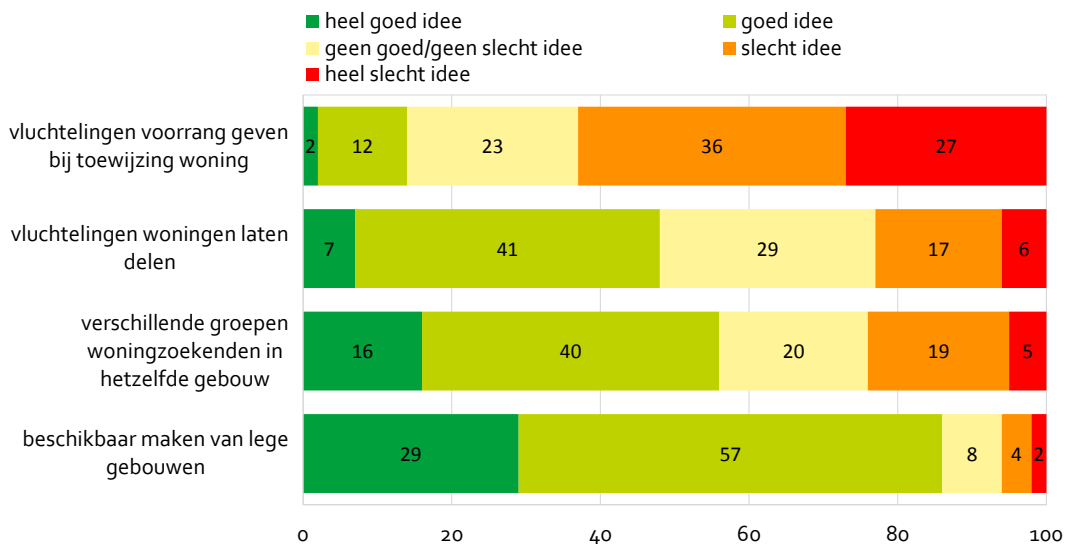
	nov-15	jan-16	mrt-16
heel goed	3	4	3
goed	34	43	40
niet goed, niet slecht	30	21	24
slecht	7	4	5
heel slecht	1	1	1
weet ik niet geen mening	25	27	27
totaal	100	100	100

bron: OIS

Amsterdam ziet verschillende mogelijkheden om huisvesting voor vluchtelingen te regelen. Het beschikbaar maken van lege gebouwen, zoals kantoren, andere bedrijfsgebouwen en kerken kan daarbij op de meeste steun rekenen (86%) gevolgd door het opvangen van verschillende groepen woningzoekenden in hetzelfde gebouw (56%) en het laten delen van woningen door vluchtelingen (48%). Voor het met voorrang toewijzen van woningen is weinig draagvlak (14% is hier voorstander van), terwijl binnen Amsterdam 30% van de sociale huurwoningen wordt toegewezen aan kwetsbare groepen, waaronder vluchtelingen.

Vluchtelingen binnen de groep kwetsbare groepen voorranggeven kan ook niet op veel steun rekenen. Veertien procent van de Amsterdammers ziet hier iets in, 25% is neutraal en 61% is er tegen.

Figuur 4.4 Mening Amsterdammers over verschillende mogelijkheden huisvesting vluchtelingen, maart 2016 (procenten)

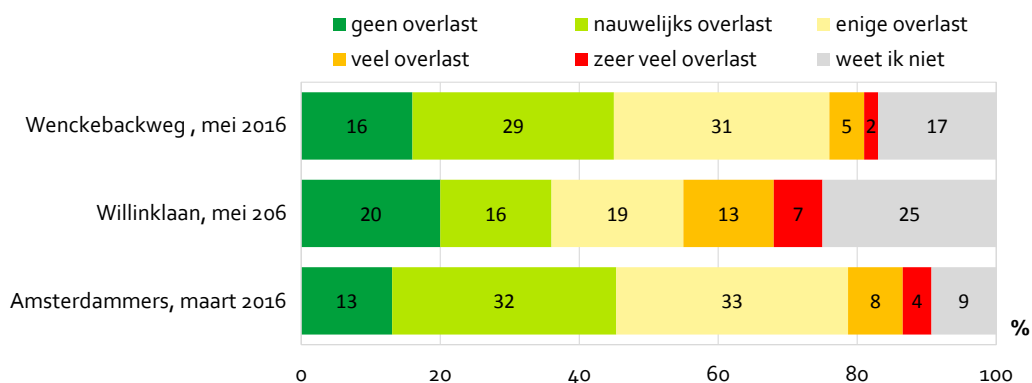
bron: OIS

4.1.1 Overlast

Zorgen om overlast van een eventuele opvanglocatie voor vluchtelingen hebben Amsterdammers niet echt, 45% verwacht geen of nauwelijks overlast en een derde verwacht enige overlast. Twaalf procent van de Amsterdammers verwacht veel tot zeer veel overlast en 9% weet het niet.

In de omgeving van het toekomstige AZC aan de Willinklaan hebben bewoners wat vaker dan gemiddeld zorgen over overlast door het AZC. Een of de vijf bewoners verwacht hier veel tot zeer veel overlast (gemiddelde Amsterdam 12%). Aan de Wenckebachweg is de verwachte overlast vergelijkbaar met het gemiddelde in Amsterdam.

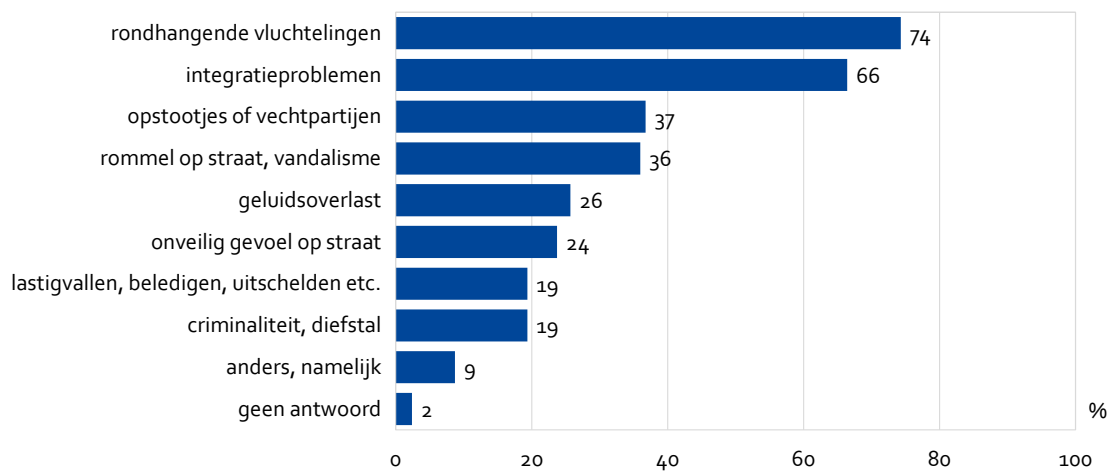
Figuur 4.5 Verwachte overlast door komst AZC, maart en mei 2016 (procenten)

bron: OIS

De Amsterdammers die enige tot zeer veel overlast verwachten van een opvanglocatie is gevraagd wat voor soort overlast zij verwachten. Rondhangende vluchtelingen worden als voornaamste potentiële probleem gezien (74%), gevolgd door aanpassingsproblemen (66%), opstootjes of vechtpartijen (37%) en rommel op straat (36%).

Figuur 4.6 Mogelijke overlast volgens Amsterdammers bij komst vluchtelingencentrum in de buurt (straat van 500 meter), maart 2016 (procenten)

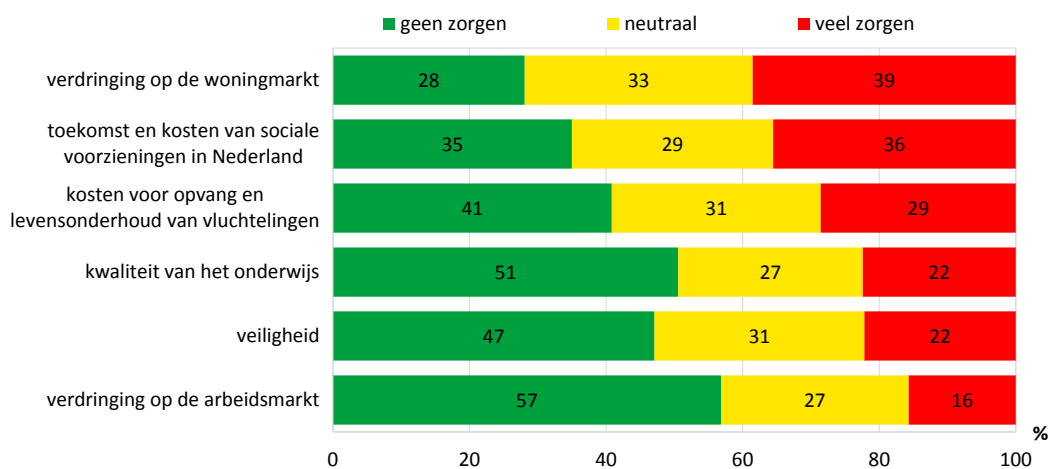

bron: OIS

4.1.2 Zorgen

De mogelijke zorgen over de komst van asielzoekers en statushouders in Amsterdam, liggen voornamelijk bij verdringing op de woningmarkt en de kosten van de sociale voorzieningen in Nederland. Ongeveer 39% van de Amsterdammers geeft aan zich veel zorgen te maken over verdringing op de woningmarkt. Van de Amsterdammers geeft 47% aan zich geen zorgen te maken om veiligheid, terwijl 22% van de Amsterdammers dit wel doet. Er zijn op dit moment nog weinig zorgen over verdringing op de arbeidsmarkt.

Figuur 4.7 Mogelijke zorgen gerelateerd aan de komst van vluchtelingen, maart 2016 (procenten)

bron: OIS

Een andere zorg die samenhangt met de komst van een AZC, is een eventuele daling van huizenprijzen. Uit een onderzoek uit 2002 blijkt dat de komst van een AZC weinig tot geen invloed heeft op de woningmarkt. Huizenprijzen in de directe omgeving van een AZC zijn niet lager dan de prijzen van de verderop liggende huizen. Een kerncentrale, vuilnisbuit of hoogspanningsmast drukken, net als geluidsoverlast wel de prijs.⁹ Recent onderzoek in opdracht van nu.nl laat zien dat woningen in Nederland de afgelopen jaren met ongeveer €400 per vierkante meter zijn gedaald, woningen die dichterbij een AZC zijn gebouwd, zijn minder hard in waarde gedaald dan huizen die niet bij een AZC staan.¹⁰

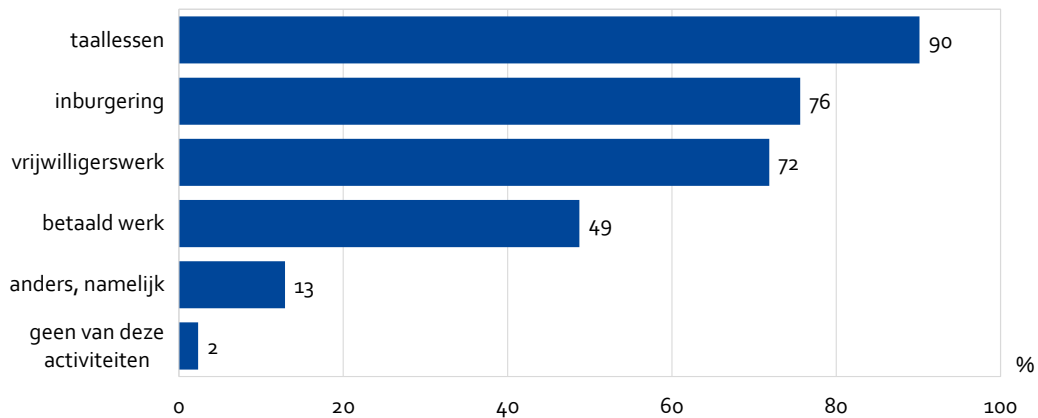
4.1.3 Kansen

Amsterdammers staan positief tegenover het 'activeren' van vluchtelingen tijdens hun asielprocedure. Taallessen (90%), starten met de inburgering (76%) en het doen van vrijwilligerswerk (72%) kunnen op de steun van Amsterdammers rekenen. Voor het doen van betaald werk is minder steun (49%). Twee procent van de Amsterdammers wil dat met geen van de genoemde activiteiten al wordt gestart tijdens de asielprocedure.

⁹ Theebe, M.A.J., Asielzoekers en de waarde van uw woning (2002), jrg 87 editie 4342

¹⁰ <http://www.nu.nl/binnenland/4165865/komst-azc-heeft-weinig-invloed-woningmarkt.html>

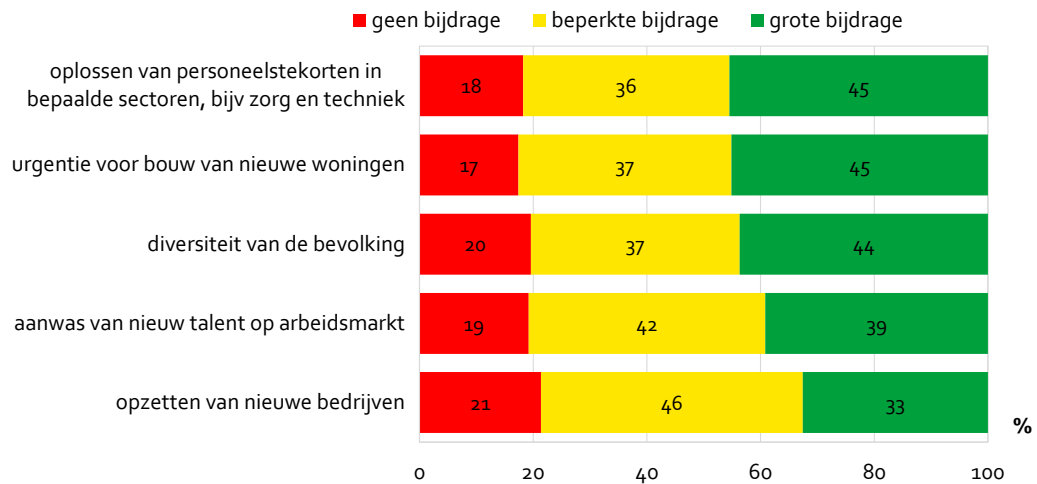
Figuur 4.8 Mening Amsterdammers over activiteiten tijdens de asielprocedure, maart 2016 (procenten)

Bron: OIS

De komst van asielzoekers zou ook tot kansen of positieve ontwikkelingen kunnen leiden. Er zijn vijf mogelijke kansen en positieve ontwikkelingen voorgelegd aan Amsterdammers. Oplossen van personeelstekorten (45%), urgentie voor bouw van nieuwe woningen (45%) en diversiteit van de bevolking (44%) worden het vaakst als positief gezien.

Figuur 4.9 Mogelijke kansen gerelateerd aan de komst van vluchtelingen, maart 2016 (procenten)

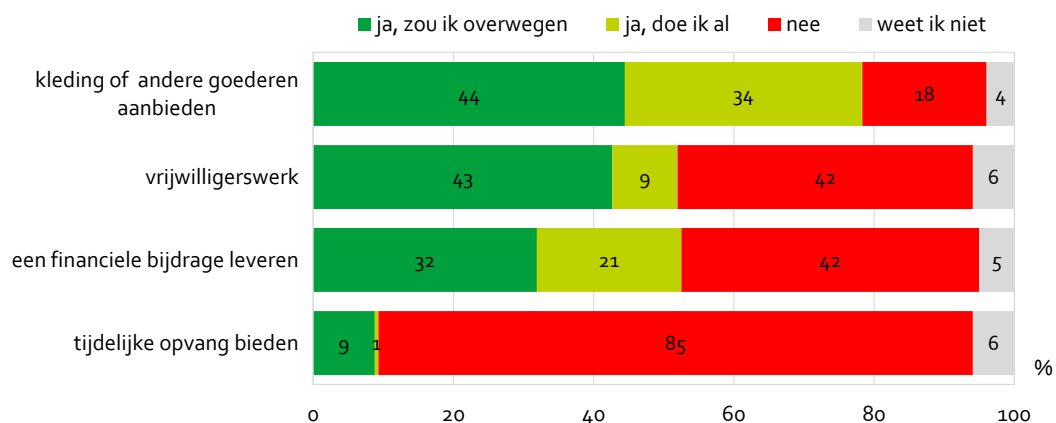

bron: OIS

4.2 Eigen bijdrage Amsterdammers

Amsterdammers zijn zelf ook bereid om hun bijdrage te leveren aan de opvang van vluchtelingen. Een deel doet dit op dit moment al door kleding of goederen aan te bieden (34%), een financiële bijdrage te leveren (34%) of vrijwilligerswerk te doen (9%). Anderen willen wel overwegen om een bijdrage te leveren. Vooral het leveren van kleding of andere goederen (44%) en het doen van vrijwilligerswerk (44%) kan op steun rekenen. Zelf tijdelijke opvang bieden, krijgt niet veel steun (9%).

Figuur 4.10 Eigen bijdrage Amsterdammers aan opvang vluchtelingen, maart 2016 (procenten)

bron: OIS

Rondom de twee toekomstige AZC's is ook bereidheid om in de toekomst vrijwilligerswerk bij het AZC te gaan doen. In de buurt van AZC Wenckebachweg geeft 28% van de bewoners aan vrijwilligerswerk te willen doen en 22% misschien. Aan de Willinklaan is dit aandeel iets lager, maar met 11% (en 11% misschien) nog steeds aanzienlijk.

Bijlage 1 Literatuur

- Åslund, O, en D. Rooth (2007). Do When and Where Matter? Initial Labour Market Conditions and Immigrant Earnings, *The Economic Journal*, 117(518), 422-448.
- Bakker, Dagevos en Engbersen (2016). The education-occupation mismatch of refugees in the Netherlands, in: Bakker, L. (2016). *Seeking Sanctuary in the Netherlands. Opportunities and obstacles to refugee integration*, Proefschrift, Erasmus Universiteit Rotterdam
- Bakker, L., Dagevos, J. and Engbersen, G. (2013). The importance of resources and security in the socio-economic integration of refugees. A study on the impact of length of stay in asylum accommodation and residence status on socio-economic integration for the four largest refugee groups in the Netherlands. *Journal of International Migration and Integration*, 15 (3) 431-448.
- Bakker, L. (2016). *Seeking Sanctuary in the Netherlands. Opportunities and obstacles to refugee integration*, Proefschrift, Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Blom (2004). Labour Market Integration of Refugees in Norway under Changing Macro-Economic Conditions, *Journal of International Migration and Integration*, 5(1), pp. 1-31
- Engbersen, G, J. Dagevos, R. Jennissen, L. Bakker, en A. Leerkes (2015). *Geen Tijd Verliezen: van Opvang naar Integratie van Asielmigranten*, WRR-Policy Brief 4, Den Haag: WRR.
- Factsheet IND
- Gijsberts, M en J. Dagevos (2016). De integratie van vluchtelingengroepen in Nederland, *ESB Vluchtelingenspecial*, 101(4730), 212-213.
- Haker, F, M van den Muijsenbergh, M. Torensma, M. van Berkum, E. Smulders, B. Looman, J. van Wieringen, E. Bloemen en R. van Bokhoven (2016). *Kennissynthese gezondheid van nieuwkomende vluchtelingen en indicaties voor zorg, preventie en ondersteuning*, Pharos.
- Hartog, J., en A. Zorlu (2009). How Important is Homeland Education for Refugees' Economic Position in The Netherlands?, *Journal of Population Economics*, 299, 219-246.
- Ikram, U en K. Stronks (2016). *Preserving and Improving the Mental Health of Refugees and Asylum Seekers*, A Literature Review for the Health Council of the Netherlands.
- OESO (2016) *Making integration work: refugees and others in need of protection*. Parijs: OESO.
- Valenta, M., & Bunar, N. (2010). State assisted integration: Refugee integration policies in Scandinavian welfare states: the Swedish and Norwegian experience. *Journal of Refugee Studies*, feq028.
- Van Duin, C. , L. Stoeldraijer, H. Nicolaas, J. Ooijevaar, en A. Sprangers (2015). *Kernprognose 2015-2060: Hoge bevolkingsgroei op korte termijn*, CBS, Den Haag.
- Zijlstra, Annette (2016). *Arbeidsintegratie van Vluchtelingen*, *ESB Vluchtelingenspecial*, 101(4730), 212-213.

Bijlage 2 Definities

In deze Vluchtelingenmonitor worden definities gehanteerd om dataselecties, tabellen en figuren te maken. Hierbij wordt gestreefd naar zoveel mogelijk eenduidigheid. Aangezien de data uit verschillende bronnen komt en deze bronnen zelf definities hanteren, is het echter niet altijd mogelijk om deze eenduidigheid te garanderen. Daarom volgt hieronder een omschrijven van de verschillende definities en begrippen die gebruikt zijn bij de totstandkoming van dit document.

De Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND) hanteert de volgende definities:

- *Vreemdeling*: iemand die niet de Nederlandse nationaliteit heeft.
- *Asielzoeker*: een vreemdeling die zijn land heeft verlaten en bij de Nederlandse overheid een asielaanvraag indient.
- *Vluchteling*: een asielzoeker die terecht bang is voor vervolging in eigen land.

Daarnaast wordt er op basis van IND gegevens een definitie gegeven van een statushouder, namelijk

- *Statushouder*: een asielzoeker met een verblijfstatus.

Voor alle data afkomstig van de IND worden de bovenstaande definities gehanteerd. Op dit moment is het onduidelijk hoe de IND de nationaliteit van asielzoekers indeelt. Zij kunnen daarbij uitgaan van het geboorteland, maar ook van de nationaliteit van de asielzoeker, of beide. Ditzelfde geldt voor de data afkomstig van het COA, waarmee we de statushouders die aan Amsterdam toegewezen zijn kunnen analyseren. Voor deze groep geldt dat het niet precies duidelijk is hoe de afkomst of nationaliteit gemeten wordt.

In Bijlage 3 wordt omschreven hoe statushouders worden geselecteerd uit de BRP. Uit de BRP worden de volgende definities omtrent de achtergrond van statushouders gehanteerd:

- *Herkomstgroepering*: het geboorteland van eerste generatie allochtone. Het geboorteland van de moeder voor tweede generatie allochtonen. Het geboorteland van de vader is leidend als de moeder in Nederland geboren is.
- *Nationaliteit*: de hoedanigheid van tot een bepaalde natie te behoren of van een bepaalde natie deel uit te maken.

Voor de categorisering van statushouders is een nieuwe definitie toegevoegd:

- *Etnische achtergrond*: wordt bepaald door het geboorteland, geboorteland van de ouders en de nationaliteit van een statushouder. Als er op basis van deze drie indicaties meerdere landen mogelijk zijn, wordt de achtergrond gekozen die overeenkomt met een land waaruit vluchtelingen worden en werden toegelaten in Nederland.

Er is gekozen om voor statushouders voor wie bekend is of zij wel of geen bijstand ontvangen, uit te gaan van een indeling in etnische achtergrond. Deze definitie is gehanteerd om aan te sluiten bij de reden voor toekenning van een asiilvergunning, namelijk het komen uit een gebied of het behoren tot een groep waardoor een persoon terecht bang is voor vervolging in eigen land. Voorbeelden hiervan zijn dat sommige vluchtelingen met een Syrische nationaliteit in aangrenzende landen geboren zijn, maar op grond van het conflict in Syrië een verblijfstatus in Nederland gekregen. Eritrea was tot het begin van de jaren negentig onderdeel van Ethiopië. Ook voor deze groep mensen geldt dat er statushouders zijn met een Eritrese nationaliteit, die zelf geboren zijn in Ethiopië en wiens ouders ook geboren zijn in Ethiopië. We mogen er van uit gaan dat statushouders uit beide voorbeelden asiel gekregen hebben in Nederland op basis van hun nationaliteit en verbondenheid met, respectievelijk, Syrië en Eritrea. In de gebruikelijke categorisering zouden deze mensen, afhankelijk van het gebruik van herkomstgroepering of nationaliteit, in een andere groep vallen. Nationaliteit is bovendien geen manier om permanent onderscheid aan te brengen aangezien statushouders Nederlander kunnen worden.

In de beleidsdocumenten van de gemeente Amsterdam worden de volgende definities gehanteerd:

- *Asielzoeker*: is na indiening asielverzoek in afwachting van besluit IND. Belangrijk om te vermelden is dat we in Amsterdam tot voor kort geen activiteiten ondernamen voor deze doelgroep. Met de tijdelijke noodopvang in Amsterdam is dit nu wel het geval, plus met de bouw van asielzoekerscentra zal deze doelgroep ook blijvend zijn.
- *Vluchteling/statushouder*: heeft een verblijfsstatus na het doorlopen van de asielprocedure.
- *Ongedocumenteerde*: verblijft zonder verblijfsstatus in Nederland en zit niet meer in de asielprocedure.

In de gemeentelijke definities wordt er dus geen onderscheid gemaakt tussen vluchtelingen en statushouders.

Bijlage 3 Aanvullende tabellen en figuren

Tabel 3A Aantal nieuwe* statushouders per stadsdeel, 1 januari 2016.(aantallen)

stadsdeel	aantal
Centrum	68
West	175
Nieuw-West	203
Zuid	85
Oost	190
Noord	203
Zuidoost	178
Totaal	1.102

*Statushouders die in 2015 in Amsterdam zijn komen wonen, maximaal 5 jaar in Nederland

bron: BRP, bewerking OIS

Tabel 3B Amsterdamse (voormalig) statushouders naar huidige leeftijd en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (aantallen)

	<2 jaar in NL	3-5 jaar in NL	6-10 jaar in NL	11-15 jaar in NL	totaal statushouders
0-3 jaar	60	2	0	0	62
4-11 jaar	122	44	28	0	194
12-17 jaar	67	31	49	13	160
18-26 jaar	306	142	172	73	693
27-34 jaar	418	342	579	147	1.486
35-44 jaar	167	157	396	275	995
45-54 jaar	47	46	104	124	321
55-64 jaar	24	15	31	40	110
65-74 jaar	12	6	20	10	48
75 jaar en ouder	1	2	6	10	19
totaal	1224	787	1385	692	4.088

bron: BRP, bewerking OIS

Tabel 3C Amsterdamse (voormalig) statushouders naar geslacht en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (aantallen)

	<2 jaar in NL	3-5 jaar in NL	6-10 jaar in NL	11-15 jaar in NL	totaal statushouders
M man	798	490	895	439	597
V vrouw	426	297	490	253	303
totaal	1.224	787	1.385	692	4.088

bron: BRP, bewerking OIS

Tabel 3D Amsterdamse (voormalig) statushouders naar gezinsverhouding en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (aantallen)

	<2 jaar in NL	3-5 jaar in NL	6-10 jaar in NL	11-15 jaar in NL	Totaal statushouders
gezinshoofd met echtgenote	29	7	11	6	53
gezinshoofd met echtgenote en een of meer kinderen	56	12	18	20	106
gezinshoofd met kinderen	41	44	85	57	227
alleenstaand persoon	779	625	1.130	475	3.009
echtgenote	100	39	53	49	241
(stief)kind	219	60	88	85	452
totaal	1.224	787	1.385	692	4.088

*aantal <10

bron: BRP, bewerking OIS

Tabel 3E Amsterdamse (voormalig) statushouders naar etnische achtergrond en instroomjaar in Nederland, 1 januari 2016 (aantallen)

	<2 jaar in NL	3-5 jaar in NL	6-10 jaar in NL	11-15 jaar in NL	totaal statushouders
Syrisch	603	54	8	14	679
Afghaans	47	63	67	143	320
Irakees	31	49	226	61	367
Somalisch	49	57	330	23	459
Iraans	72	121	86	58	337
Eritrees	149	75	94	*	326
Ethiopisch	15	44	56	11	126
Chinees	33	41	66	28	168
Soedanees	20	24	21	41	106
Tibetaans	29	43	44	23	139
Russisch (Sovjet Unie)	*	*	52	40	101
Nepalees	15	51	40	*	113
Burmees/Myanmars	7	28	71	*	115
Joegoslavisch	*	*	*	16	20
overig Europees	36	13	21	21	91
overig Afrikaans	60	64	156	143	423
overig Azië	27	41	37	30	135
overig	27	12	8	16	63
totaal	1.224	787	1.385	692	4.088

*aantal <10

bron: BRP, bewerking OIS

Bijlage 4 Methode cohortonderzoek

Sinds 2003 wordt de verblijfstitel van Amsterdammers met een niet-Nederlandse nationaliteit gerapporteerd in de BRP. Op basis van deze verblijfstitels, kunnen statushouders geïdentificeerd worden. Het gaat hierbij om verblijfstitels met codes:

- 26: *VW 2000, art. 8 onder c, vergunning asiel bepaalde tijd, arbeid vrij*
- 27: *VW 2000, art. 8 onder d, vergunning asiel onbepaalde tijd, arbeid vrij*

Voor de analyses betreffende de statushouders die op 1 januari 2016 in Amsterdam wonen, wordt een selectie gemaakt van personen met deze verblijfscodes.

Voor de cohortstudie wordt een andere selectie van personen genomen. De cohorten zijn personen die statushouder zijn, of zijn geweest. Aangezien deze titel voor veel statushouders van tijdelijke aard is, mede omdat men deze titel verliest op het moment dat de Nederlandse nationaliteit verkregen wordt, is het belangrijk om personen met een verblijfscode 26 of 27 te selecteren vanaf 2003. Op enig moment kan het dan voorkomen dat een persoon deze status verliest. De cohortstudie wordt uitgevoerd op de selectie personen die tussen 2003 en 2016 als statushouder is geïdentificeerd, niet langer dan 15 jaar in Nederland is in 2016, en op 1 januari 2016 in Amsterdam woont.

Gemeente Amsterdam

Onderzoek, Informatie en Statistiek

Bezoekadres:
Oudezijds Voorburgwal 300
1012 GL Amsterdam

Postbus 658
1000 AR Amsterdam

www.ois.amsterdam.nl